DISSERTATIO
AMEDEI SALYI
Theologi Hetæriani

DE RETINENDO TITVLO IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS DEIPARÆ VIRGINIS,

adverſus

LINVM & CLETVM contendentes reformatum à GREGORIO XV Dictionarium.

Ex Apographo Reverendiſſimi Patris *Ioannis à Neapoli* Ordinis Minorum de obſervantia Generalis Miniſtri.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus CORNELII AB EGMONDT, & Sociorum, Anno CIↃ IↃ C LI.

Diſſertatio hæc AMEDEI SALYI Theologi Hetæriani; de Titulo Conceptionis immaculatæ immaculato, digna eſt, quæ lucem aſpiciat; utpote eruditè & eleganter conſcripta, in nullo verò Catholicæ fidei diſſona. Ita cenſui 3 Ianuarii M DC LI.

GVIL. BOLOGNINO, S. Th. L. Can. & Lib. Cenſor Antw.

FERDINANDO III ROMANORVM IMPERATORI SEMPER AVGVSTO

Pio, Felici, Patri Patriæ.

ERDINANDE AVGVSTE amant Te, quod mereris, tui, &, quod debent, obſervant. Nimirum & Tu paternæ in Auguſtiſſimam Mariam pietatis hæres illam &, quod meretur diligis, & quod debes, colis. Quippe non alios erga Te vis eſſe tuos, quàm adverſus illam es ipſe: & is adver-

ſus tuos es, quam illam erga Te experiris, clemens, pius. Ergo meritò vis tuos non ferre quidquid nominis tui majeſtati labem adferret, qui Tibi putas non ferendum, quod Marianæ integritati notam inureret. Teſtes mihi ſunt illius tuæ religionis & pietatis, &c, quod erexiſti *Immaculatæ* ejus *Conceptioni* trophæum, &c, quod tuæ tuo nutu decreverunt academiæ, de illius ab originali contagione propugnanda immunitate, ſacramentum. Ergo *Imperator Auguſte, Pie, Mariane*, ita ſis ſemper *felix* tuo me præſidio & tutela

digna-

dignare. *Auguſtiſſima Maria* à turpiſſimo dedecore & infamia eximenda eſt. Pugna eſt, non cum hoſtibus, ſed iis, qui *Matrem* vocant, qui ejus in ſe numero plurima, æſtimatione maxima, ſupra naturæ curſum ſtupenda agnoſcunt beneficia. Agnoſcunt autem, & certe ubique perſonant. Poterat poſt tot adverſa illorum prælia debellatum pro Virgine videri, niſi tot Pontificum & Conciliorum ſententiis infracti, nova rurſus moverent bella. Nunc ſane ab ipſa clade vires ſumunt, cum neſcio quo aſtu, quæ à

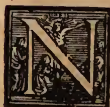
nobis eſt, Eccleſiæ in nos authoritate pugnant; &, quod pridem in ea obtinuit, non licere nunc per eam Virginis *Conceptionem immaculatam* dici non minus audacter decernunt, quàm pro ea, qua ſunt authoritate, violentè nituntur extorquere. ô tempora! ô mores! Ab ea noxa dum Mariam vindico, Tu tuum FERDINANDE AVGVSTE id eſt *Marianum* puta, & non metuentem invidiæ Majeſtatis tuæ umbra protege & tuere.

Sacratiſſ. & Clementiſſimæ Maj. tuæ

Infimus cultor

AMEDEVS SALVVS.

CONSILII RATIO.

On eſt animus, crambem recoctam cum nauſea & faſtidio lectorum apponere. *Immaculata* magnæ Matris *Conceptio*, quoad confirmationem præcellentiſſimi nitoris & omnium ſordium ab ea depulſionem; tantis (propè dixerim) ſcriptionum molibus ab eximiis Theologis illuſtrata eſt, ut confectum negotium, & exhauſta materia videri poſſit. Itaque non eſt animus ſupervacaneam illius veritatis diſquiſitionem regerere, cum lectorum ad vix neceſſarias repeti-

tiones offenſione atque faſtidio, præſertim cum ſi quid ſuppetebat ad illius veritatis roborationem & illuſtrationem, collata ipſe quoque ſymbola mea, in alia ſcriptione, erogatis in hoc divinæ beneficentiæ gazophylacium paucis minutis, videri poſſim officio erga parentem optimam utcunque perfunctus. Immaculatæ igitur Conceptionis confirmationem ac defenſionem, quoad ejus veluti fundum, hîc non recipio; tantùm obiter, nonnulla verborum probroſorum illuvies, qua illius veritatis nitor his ipſis diebus reſperſus eſt, defricanda, & abſtergenda ex neceſſitate erit. Quare propoſitum dumtaxat hoc loco eſt,

mon-

monſtrare, retinendum eſſe titulum *Conceptionis immaculatæ*; quem aliqui Ordinis Prædicatorum Theologi expunctum volunt: & à tempore Gregorii XV eliminatum eſſe, ac proinde negandam eſſe ejus vulgationem contendunt. Qua in parte, mutata rerum vice, oppugnatores immaculatæ Conceptionis, actorum partes obeunt. Nobis præter inolitum in hoc negotio morem, incumbit defenſio. Qua nova culpa noſtra, quos de tam antiqua poſſeſſione dejicere tentant adverſarii; vel quo novo (ſi fas eſt dicere) Virginis Deiparæ demerito, cujus tam inſignis titulus adeò ſerò crimini datur, pro-

clivius ſit diſcere, quam dicere.

SUMMA

igitur diſputationis hæc eſto.

DVplici Sixti IV Decreto, inſerto in corpore Iuris, & per Concilium Tridentinum plurimoſque Pontifices poſteriores confirmato, licet dicere, & typis mandare hanc propoſitionem:

Beata Virgo in primo momento ſuæ animationis habuit gratiam ſanctificantem.

Vel

B. Virgo, præſervante Deo, non incurrit peccatum originis.

Permittunt adverſarii, ut hæ propoſitiones aſſerantur ac typis mandentur.

Quæritur,

Cur vetent mandari typis ? & liberè evulgari hanc propoſitionem:

B. Virginis Conceptio fuit Immaculata.

Perinde enim id eſſe videtur, ac annuere, ut quis dicat *Petrus eſt homo*; vetare autem quo minus dicat, *Petrus eſt animal rationale.*

PARA-

PARAGRAPHORVM
INDEX.

DIS-

DISSERTATIO
De retinendo Titulo
IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS
Deiparæ Virginis.

§. I.

Incongruitas reformationis Dictionarii, & refictionis vocabulorum.

I.

Egula fidei, una omnino est, sola, immobilis, & irreformabilis*, ut optime statuit Tertullianus *a*. Insaniunt enim Novatores, fidem antiquam reformare profitentes, & idcirco nominantes se *reformatos fideles*; cum revera non nisi *deformationem religionis* habeant, prout S. Cyprianus *b* legit illud Apostoli *c* *habentes speciem pietatis*. Mento ea in parte explosi à SS. Irenæo *d* atque Hilario *e*. Reliqua omnia in Ecclesia, sicut ævi injuriis patent,

a *l. de Veland. Virg. c. 1.*

b *l. de Vnit. Eccles.*

c *2 Tim. 3.*

d *l. 3. cap. 1.*

e *l. ad Constant. August.*

patent, ita reformationi sunt obnoxia. *Lege fidei manente* (inquit ibidem Tertullianus) *cætera jam disciplinæ & conversationis, admittunt novitatem correctionis.* Sic, ut præclare docet triplici libro de Reformatione Religiosorum Ioannes Nider, & Guido Iuvenalis, triplici item libro de reformatione Monastica, ac Alvarus Pelagius *f*, Religiones collapsæ reformantur, quicquid pica corvus in gementem Columbam crocitet. Sic Calendarium quia irrepserant quæ emendationem postularent, reformatum est à Gregorio XIII. Breviarium denique & Missale, librique Rituales, reformationem subiisse dicuntur sub Pio, Clemente, Paulo, atque Vrbano Pontificibus, ob emaculationem & detersionem erratorum, quæ vitio aut oscitantia operarum Typographicarum irrepserant.

f lib.2. de planctu Eccles. artic.51, & seqq.

2. His ipsis diebus, prodiere qui dicerent, *Dictionarium* quoque *Latinæ Linguæ* esse reformatum à Gregorio XV, ita ut mutata anteriore vocabulorum quorundam notione, aliud nunc sonent, quam prius significarent. Argumentum, petunt, ex eo quod, usque ad Gregorium XV, vox *Conceptionis* designabat fœtus animationem, cum indifferentia fœtus tunc primum concepti, ad statum peccati, aut gratiæ. Sic

enim

enim passim *Christus de Spiritu sancto conceptus*, & à primo momento plenus gratia, dicebatur. Contra quam David, *g* se *in iniquitatibus & in peccatis* à matre conceptum agnoscit: Id est, cum primum anima corpori ejus infusa est, profitetur se contraxisse labem parentalem, quæ omnium iniquitatum sementis est; & idcirco plurali *iniquitatum ac peccatorum* nomine denotatur; ut notavit S. Leo *h*. Nec enim dubium est, quin David è legitimo matrimonio conceptus, de peccato originis ageret, ut monuit S. Hilarius *i*, ac S. Thomas *k*. Rata igitur apud omnes olim erat ea notio vocis *Conceptio*, pro prima fœtus animatione, cui gratiam comitari, *immaculatæ* Decus adjungentes, pii quique in Deiparam prædicabant: alii vero labem originariam illinebant. Gregorium vero XV, aliam notionem eidem voci subjecisse, atque adeo dictionarium reformasse, confirmant *Linus*, & *Cletus*, duo Ordinis Prædicatorum Theologi (sic enim eos appellabo, ut allegari ex fide possint eorum dicta, pressis per ipsos suis nominibus) Linus brevius egit. Scriptionis ejus exordium est, *Ad agnoscendum quam provide*. Cletus hoc initium adhibuit lucubrationi suæ diffusiori, *De titulo tribuendo*. Scopus utriusque fuit, monstrare

Psal. 50.

h *epist.* 86.

i *in Psal.* 118. *circa finem.*

k 4. *contra Gent. cap.* 50.

Gregorium XV voci *Conceptionis*, alium ſenſum indidiſſe quam prius haberet. Edixit enim feſtum Conceptionis quod Eccleſia VIII Decembris celebrat, ſub nomine *Conceptionis* celebrandum eſſe, vetuitque ne ea ſolemnitas, tacita voce *Conceptionis* ut ab aliquibus fiebat, ſub alio titulo, V.G. ſub titulo *ſanctificationis*, agitaretur: ſed ut omnes plane feſtum illud celebrarent, adhibita *Conceptionis* voce, mandavit. Cum autem idem Pontifex, expreſſe eadem conſtitutione declaret, nullum ſe præjudicium inferre, ſententiæ affirmanti, B. Virginem in ſua animatione contraxiſſe peccatum originale; nec cenſendus ſit ex eodem ore calidum ſimul ac frigidum efflaſſe; ſimul inquam immaculatam Conceptionem definiſſe, & ab ſe definiri negaſſe. Inferunt prædicti Linus & Cletus, Pontificem Gregorium, ea conſtitutione immutaſſe anteriorem uſum vocis *Conceptio*; ita ut poſt ejus decretum ſignificet animationem fœtus immaculatam; idemque ſit dicere, *Conceptio*, ac dicere *Conceptio* ſive *animatio immaculata*, *& labis pura*.

3. Hinc præterea inferunt iidem Theologi, non eſſe amplius dicendum *Conceptio immaculata*; ſed à tempore editæ à Gregorio illius Conſtitutionis, locutionem illam proſcri-

proſcribendam fuiſſe; ita ut etiamſi *B. Virgo* dici poſſit *immaculata*, ejus tamen *Conceptio immaculata* non debeat in poſterum audiri vel editis libris vulgari: ſive Romæ, ubi Magiſter S. Palatii tanquam immediatus Pontificis Miniſter libros approbat; ſive extra urbem, ubi Inquiſitores qui ſunt Pontificis delegati, adſcribuntur editioni librorum: Ex eorum autem adſcriptione, rude vulgus induceretur ad opinandum; Sedem Apoſtolicam definiviſſe Deiparæ Conceptionem immaculatam, (ſi vox *Conceptionis Immaculatæ* in libris proſtaret) quam conteſtante ipſomet Gregorio XV, & aliis Poſterioribus Pontificibus, certum eſt non eſſe definitam: & ægrè unquam definiendam; cum repugnet omnibus ſanctis Patribus (verba ſunt Lini) pronunciantis ſententiam ſuam B. Virgini peccatum originis affricantem, eſſe *in Scriptura admodum fundatam, & omnium Antiquorum Patrum ac Doctorum conſenſione firmatam.* Contrariam vero ſententiam, qua affirmatur B. Virginem in prima animatione peccato originis caruiſſe, Cletus oblique feriens, innuit vel etiam aperte præfert, *Apocryphis Apoſtolorum definitionibus, & confictis revelationibus, ac ſomniatis miraculis, nec non Bullis adulteratis inniti.* Succus hic eſt, univerſæ diſpu-

tationis, à Lino & Cleto Religiosissimis Ordinis Prædicatorum Theologis institutæ, ad probandum, aliter nunc sonare vocem *conceptionis*, post Gregorii XV constitutionem, quam anterius sonaret; atque adeo reformatum ab eo fuisse Dictionarium, nec deinceps dicendum vel typis edendum esse, quod *Conceptio sit Immaculata*.

§. II.

Non esse mutatam notionem vocis Conceptio, *per Gregorium XV, cum mandavit sub ea voce coli primam animationem Deiparæ peccati expertem, sextupliciter monstratum.*

4. HÆc subversio notionis vocabulorum, atque adeo Reformatio Dictionarii per Gregorium XV, nullo modo est admittenda. Eamque potenter quatiunt illa Tertulliani *l*, perversissimum esse statuentis notiones vocum immutare. [Omnia periclitabuntur aliter accipi quam sunt, & amittere quod sunt, dum aliter accipiuntur; si aliter quam sunt cognominantur. Fides nominum salus est proprietatum.] Et inferius *m*. [Apud nos (*Christianos Catholicos*) nihil ambiguum, nec retortum in ancipi-

l l. de Carne Christi cap. 13.

m cap. 23. & 24.

ancipitem defensionem. Lux, lux & tenebræ, tenebræ, & est, est, & non, non. Quod amplius, hoc à malo est.] Hoc est, non pervertimus notiones nominum nos Catholici, nec comminissimur Catachreses, vel nubila æquivocationum, ut nomina detorqueamus extra sensum receptum, inducaturque Lexicorum refictio. Id quod statim post, idem Tertullianus *n*, ait sugillari ab Isaia conclamante in eos qui faciunt dulce amarum, & tenebras lucem. [Istos scilicet notat, (inquit) qui nec vocabula in luce proprietatum suarum conservant.] Praxeam non dissimiliter contundit *o*, ob hanc vocum in alias notiones distorsionem. [Vtique enim omnia quod vocantur hoc erunt, & quod erunt hoc vocabuntur, & permiscere se diversitas vocabulorum non potest omnino, quia nec rerum quarum erunt vocabula. Est, est, non, non. Nam quod amplius est, hoc à malo est.] Merito igitur inhærentes sensus veteris Ecclesiæ, quem Tertullianus expressit, repudiandam contendimus illam vocis *Conceptio* in alium sensum refictionem; & attributam Gregorio XV Dictionarii reformationem; quam evictum venio 1. impingere ipsimet Gregorio Pontifici, manifestam contradictionem. 2. collidi cum sensu Ecclesiæ uni-

n *cap.5.*

o *cap.9.*

versæ. 3. ipsos etiam adversarios secum committere, ita ut apertè secum pugnent. 4. quatere non obscurè doctrinam fidei. 5. non leve scandalum, & fidelibus, & Novatoribus ingenerare. 6. denique evincam, adversarios gratis & absque ullo fundamento in tot tantasque pedicas se induere. 7. Vt hæc manifesta fiant, & lux omnibus quæ proposita sunt, affundatur proferenda est plagula ex decreto Gregorii XV, qui primum adducit decretum Pauli V, renovantis constitutiones Sixti IV, in Concilio Tridentino confirmatas, ac etiam Pii V, quibus decernebatur, liberum cuique esse, *passivam B. Virginis conceptionem*, vel *immaculatam*, vel *maculatam* dicere; neutra parte, erroris vel hæreseos insimulata. Addebat vero Paulus, ad scandala propulsanda, vetare se, *ne quisquam in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscunque actibus publicis, auderet asserere, quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.* Firmat hæc omnia in decreto suo Gregorius. Imo eam Pauli prohibitionem, diffundit ad privata & colloquia & scripta: ita ut ne clanculum quidem, & inter arcanos sermones, aut amicas ad amicum litteras, vel syngraphas, ingeri posset mentio *Conceptionis* Deiparæ *labe originali*

macu-

maculatæ. Subditur his præmiſſis in Gregorii decreto. *Per hoc tamen ſanctitas ſua non intendit reprobare hanc opinionem* (quod Beata Virgo ſit in originali peccato concepta) *nec ei ullum prorſus præjudicium inferre; eam relinquens in eiſdem ſtatu & terminis in quibus reperitur, præterquam quoad in ſupradicto fel. record. Pauli V, & hoc ſuo decreto diſpoſita. Eademque ſanctitas ſua, voluit, & expreſsè mandavit, ut in reliquis omnibus, ubi hujuſmodi decretis non adverſantur, Conſtitutiones Sixti IV, & Alexandri VI, & Pii V, ac Pauli V, ejus prædeceſſorum, ſuper Conceptione B. Virginis, firmæ & illibatæ remaneant ac exactè obſerventur, perinde ac ſi hujuſmodi Decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem ſanctitas ſua, cum ſancta Romana Eccleſia, de Beatiſſimæ Virginis Conceptione feſtum ſolemniter & Officium celebret, omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus quam cujuſvis Ordinis & Inſtituti Regularibus mandat ac præcipit, ut in Sacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac divino Officio celebrandis tam publicè quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem, Sanctitas ſua voluit & declaravit, ſubjacere debere, & ſubjecit Cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus, ac præfato decreto ſuorum prædeceſſorum, ipſo facto incurrendis. Et ita decrevit*

& mandavit ubique inviolabiliter observari. Sic habet Gregorii Decretum, cui quomodo inædificari possit reformatio Dictionarii, & refictio vocis *Conceptio*, in alium plane sensum quam illhuc usque fecerat, transmutatæ, ne OEdipus quidem perspexerit. Imo vero nihil tale cogitasse Gregorium, nullo negotio demonstrabitur: Indeque ducendum initium exequendi quæ superius recepimus exequenda.

§. III.

Prima Ratio, quia alioqui Gregorius ineptiret, & sibi contradiceret.

6. ARgumentor itaque primo, quia si Gregorius XV suo decreto immutasset notionem vocis *Conceptio*, ita ut non significaret animationem primam fœtus, sicut prius significabat, sequeretur eum ineptire, & sibi ipsi contradicere. Ait enim se approbare, & ratas habere Constitutiones anteriorum Pontificum circa Beatæ Virginis Conceptionem. At Pontifices anteriores, nempe Sixtus IV, Alexander VI, Pius V, & Paulus V, loquebantur de Conceptione, in eo sensu in quo vox illa sumitur in omnibus Dictionariis; hoc est prout sonat primam fœtus animationem:

tionem: & talem Conceptionem Pontifices decreverant dici posse sanctam & immaculatam; ita ut qui assereret B. Virginem in eo primo puncto suæ vitæ caruisse macula peccati Originalis, non posset notari hæreseos, vel erroris: quas notas aliqui Censurarum semper prodigi, zelo non secundùm scientiam ducti, ut fatetur Cajetanus *p*, inurebant sententiæ ab aliquot sæculis liquidius expressæ; & speciali festo quod pridem à variis celebrabatur, de usquequaque pura & nitente Conceptione Beatæ Virginis. Erant in ea sententia, & festum illud celebrabant Canonici Lugdunenses, teste S. Bernardo *q*. Et videri inductos ad eam celebrationem à S. Anselmo Lugduni tunc exulante, traditum est in Syntaxi Opusculorum S. Anselmi parte. Idem faciebant Angli, ut videre est in Epistolis Nicolai Monachi S. Albani, ac in Epistolis Petri Cellensis, & in Fragmentis de Conceptione passiva B. Virginis, nuper editis, inter opera S. Anselmi. Insuperque Germani, ut refert Potho Prumiensis *r*, qui anno 1150 scribebat. Quia ergo partiarii contrariæ sententiæ, in istos, & eorum sententiam, ac solemnitatem ab eis celebratam, licentius agebant, damnantes erroris in fide, cultum in ea sententia fundatum; primum

p 1.2. *quæst.* 81. *art.* 3.

q *Epist.* 174.

r *lib.* 3. *de statu Domus Dei sub finem.*

Sixtus

Sixtus duplici Conſtitutione quæ inſerta eſt corpori Iuris Canonici, tum alii Pontifices adducti, repreſſere hujuſmodi Cenſores; vetantes damnari quoquo modo, eum qui aſſeruerit B. Virginem eſſe abſque Originali peccato conceptam, & idcirco feſtum de plane pura Conceptione Deiparæ celebraverit: Quin imo propoſitis Indulgentiarum illecebris, pietatem, ejus ſententiæ aſſertione, ac feſti celebratione proditam, inter fideles promovere ſtuduerunt. Hæc ergo decreta approbans, & confirmans Gregorius, quomodo potuit aliud intelligere, quam quod intellexerant Anteriores illi Pontifices, quorum decreta approbat atque confirmat? Vel ſi aliud intellexit in poſtrema clauſula recitata, (in qua ſola vim faciunt Adverſarii) quomodo non pugnat ſecum, & evertit omnia, quæ in anterioribus clauſulis adeo explicate tradiderat?

7. Qua in parte mirabiliarium plane ingenii acumine ſe prodit Cletus, cum ex eo quod Gregorius in poſtrema decreti clauſula vetet quemquam in Officio & Miſſa de Conceptione, uti alio nomine quam *Conceptionis*, (ut faciebant aliqui mox referendi, quos ſolos ea decreti pars impetit) infert nunc Extravagantem *Cum præcelſa*, quatenus Sixtus officium à Leonardo de Nogarolis confe-

confectum quo ſæpe Conceptio dicitur *immaculata*, valde commendat, eſſe reſciſſam; & officium hujuſmodi proſcriptum eſſe, etiam quoad eos quibus Pius V conceſſerat illud recitare, de qua tamen conceſſione valde ambigit, & ſatis aperte Minores inſimulat confićti Oraculi Pontificii de ipſis licita illius officii recitatione. Hoc Patres minores, haud ægrè purgabunt: nunc inſiſto argumento, quo Cletus probat à Gregorio proſcriptum eſſe hoc officium: Nam (inquit) omnes nunc jubentur celebrare ſub nomine *Conceptionis*; At celebrare ſub nomine *Conceptionis immaculatæ*, non eſt celebrare ſub nomine *Conceptionis*, quod ſolum conceſſit Gregorius adhiberi, excluſo quovis alio. Hæc ut dicebam eſt ſubtilitas; ſed omni piſtillo retuſior: Nam Gregorii mens, non fuit reſcindere Extravagantem, quam diſertè confirmat, & à Concilio Tridentino probatam noverat. Ejus ergo aperta mens fuit, excludere vocem *ſanctificationis*, ſub qua herba latere anguem Originalis peccati, perſpectum habebat. Quod ſi quis, per piam ſimplicitatem, in Officio vel Miſſa de Conceptione, adderet vocem *immaculatæ*, vel *ſanctæ*, aut *præſervatæ*, ad vocem *Conceptionis*, ſumptam pro prima animatione; is quidem non recte

faceret,

faceret, ob generalem illam regulam, quod ſit exquiſitè ſtandum verbis præſcriptis,nec immiſcenda ſint alia pro libito, etiamſi pia, & ex affectu optimo addita: Tamen nihil ille delinqueret contra decretum Gregorii, qui tantùm intendebat tollere deformitatem cultus enaſcentem ex adhibita voce *ſanctificationis*, loco *Conceptionis*, per eos qui nolebant colere Conceptionem. De aliis autem erratis illi officio immiſcibilibus, non erat ſollicitus, remittens ad præſcripta generalia de divinis officiis, judicium de iiſdem. Nihil ergo Adverſariis, in poſtrema illa clauſula decreti Gregorii, ſeritur aut metitur; quia in ea nihil aliud præcipitur, niſi ut uniformitas cultus retineatur, quæ propriè non evertitur, niſi cum adhibentur voces facientes ſenſum diverſum, ut facit vox *ſanctificationis*,juxta mentem eorum qui illam adhibebant, nec volebant uti voce *Conceptionis*, ſonante primum animationis momentum, quam pie agnoſcimus nitentem, atque adeo immaculatam, & idcirco celebramus.

8. Hanc ſolum fuiſſe Gregorii mentem, facile eſt evincere, conſiderato tenore extremæ Clauſulæ decreti ab eo lati. Ex quo inſuper liquebit, quam Gregorius longe abſuerit à mutanda notione vocis *Conceptio*, ut ei

ut ei nunc primum impingitur. Ait ergo ibi Gregorius fuiſſe qui Officium de Conceptione Deiparæ, aliter celebrarent quam faceret Romana Eccleſia. Nimirum erant qui celebrarent hoc feſtum, expungendo è divinis Officiis quibuſcunque vocem *Conceptionis*, & ſubſtituendo vocem *Sanctificationis*. Sunt qui referant ex Alvaro Pelagios, Eccleſiam S. Mariæ Majoris, in divinis Officiis celebraſſe hoc feſtum ſub nomine *Sanctificationis*. Sed hoc eſſe aſſumentum ad opus Alvari, inde monſtratur, quod omnia illa verba deſiderentur in Manuſcripto perantiquo illius operis, quod aſſervatur in Sfortiana Bibliotheca, & deſiderentur quoque in ejuſdem Operis exemplaribus Vaticanis. Adde quod juſſu Pauli V conquiſita ſunt omnia antiqua Miſſalia, & libri Rituales ejuſdem Eccleſiæ, neque uſquam deprehenſum eſt, vocem *Sanctificationis* adhibitam eſſe pro voce *Conceptionis*, cum de hoc feſto ageretur. Non eſt ergo, quod tam inſignis Eccleſia cenſeatur ſuffragata hujuſmodi interpolationi Officii Sacri. Alii vero uſurpata quidem voce *Conceptionis*, hoc feſtum celebrabant, ſed eam intelligendo de *Conceptione Spirituali per gratiæ infuſionem*, quandocunque facta eſſet poſt primum inſtans vitæ, & animationis; in quo ſupponebant gra-

s *l. 2. de plan. Eccleſ. art.* 52.

tiam non potuisse infundi, ob existentiam peccati Originalis, contracti vi generationis ex Adamo via seminali. Fuisse enim qui hanc glossam adhiberent, & non nisi Conceptionem sic sumptam, hoc est sanctificationem subsecutam primum vitæ instans celebrarent, habetur ex Bachono *t*, & disertissimè ex Sixto IV, in altera editione Constitutionis *Grave nimis:* qui graviter damnat nonnullos, eo quod *affirmare præsumerent S. Romanam Ecclesiam, de spirituali duntaxat conceptione, & sanctificatione ejusdem Virginis gloriosæ, festum celebrare.* Similiter celebritatem de Conceptione B. Virginis, (quippe Originali peccato fœdata) repudiabat Richardus à S. Laurentio *u*: admittebat autem celebritatem de ea quam vocabat *Reconceptionem:* quo pacto appellabat *sanctificationem.* Has itaque glossas festi de Conceptione à Romana Ecclesia celebrati, & officii de eadem recitati, à Sixto IV damnatas, iterato damnat Gregorius; explicatissimè decernens, mentem Romanæ Ecclesiæ esse, quæ fuisset jam pridem Sixti IV, hoc est celebrare de Conceptione in protrito sensu hujus vocis, prout videlicet significat Animationem primam, à qua abfuisse peccatum Originis, pie supponitur, non autem prout fingitur significare sanctifi-

t *quod l.* 3. *quæst.* 13.

u *lib.* 12. *de B.Virg. pag.* 1042.

ſanctificationem, poſt aliquod tempus à primo vitæ inſtanti ſubſecutam. Idque ipſum diſertiſſime petebat nomine Regis Catholici Comes à Monterey, cujus libello ſupplici reſpondens Pontifex ad ejus mentem, emiſit decretum. Non potuit ergo Gregorius, explicatiùs & fortiùs reformationem Dictionarii ipſi impoſitam repellere, quam fecerit in ea poſtrema decreti clauſula: Ita ut adverſarii, renovantes Cantilenam illam à Gregorio exploſam, & contra ejus expreſſam prohibitionem, regerentes notionem *Conceptionis* pro *Conceptione ſpirituali & ſanctificatione*; hancque ab Eccleſia Romana ſub disjunctione coli contendentes, non autem quod ſimpliciter ſonat vox *Conceptio*; non poſſint excuſari à manifeſta inobedientia, & ab incurſu Cenſurarum atque pœnarum quas Gregorius inflixit iis qui hujuſmodi detorſionem mentis ſuæ, in eam feſti & officii celebrationem obtruſerint.

Dixi, non poſſe excuſari Adverſarios *ab inobedientia*, & conſequenter *ab incurſu pœnarum impoſitarum inobedientibus*, quia certum eſt, Pontificem potuiſſe obligare omnes, atque adeò etiam adverſarios, ad cultum *Conceptionis Immaculatæ*, juxta ſententiam piam, & moraliter certam, ac practicè ſecuram, ita ut non ſit cur ſimus ſolliciti,

aut inconſulta meticuloſitate tangamur, ne ei adhærendo labamur. Vt enim conſtat ex tractatione de Conſcientia, latéque confirmant Sanches [1] atque Suarez [2], allegatis innumeris, etiam in re dubii Iuris, & de qua ambigi poteſt, an ſit licita; Inferior ſi ſuperioris præceptum interveniat, tenetur cum dubio ſpeculativo operari quod præcipitur, formans Iudicium practicum contrarium. Quanto magis igitur Pontifex poterit cultum *Conceptionis*, ſive primæ animationis *Immaculatæ*, (qui cultus certo licitus eſt & ſecurus ab omni periculo peccandi, ut Sixtus IV definivit) omnibus præcipere, ita ut teneantur; ſub illa voce, in eo ſenſu accepta, venerari publico officio tale religioſum objectum? Nec ſi Adverſarii arbitrantur talem cultus materiam eſſe illegitimam, idcirco liberantur obligatione obediendi; quaſi eſſent adhæſuri falſitati, uſurpata ea locutione contra mentem. Nihilominus enim facile eis eſt declinare mendacium, conformando practicè Iudicium ſuum, judicio ſuperioris, quod facere honeſtiſſimum eſt, ac (ut præmiſi) neceſſarium. Et verò Adverſarii, ex peculiari inter eos præcepto ſuperiorum, tenentur docere ac prædicare doctrinam S. Thomæ: quamvis plerique inter eos, aliquando ſecus in animo

[1] lib. 1. ſumma c. X. nu. 13. & l. 6. c. 3. num. 3.
[2] Tract. X. de relig. l. 4. c. 15. à num. 17.

animo ſentiant, & oppoſitum habeant pro vero. Sed quia doctrinam S. Thomæ habent pro probabili, & mandatum ſuperioris urget; accommodant ſe illi doctrinæ inter docendum ac prædicandum, poſthabito quoad hoc, judicio ſuo ſpeculativo contrario. Quidni ergo tantundem deferant præcepto ſuperioris ſuperiorum omnium, cujuſmodi revera eſt ſummus Pontifex? At Pontifex liquidò & explicatè præcipit feſtum celebrari ſub nomine *Conceptionis:* Vultque, primam animationem Deiparæ immaculatam & ſanctam, eſſe objectum cultus Religioſi omnium fidelium; ita ut cultus illius objecti qui ante Gregorium pius & licitus erat, ſecuruſque à peccato; vi præcepti Gregorii ſit ex obligatione, quoad Officia Eccleſiaſtica, & divinum ſacrificium. Igitur qui illi præcepto refragatur, eſt reus inobedientiæ, ſitque obnoxius pœnis omnibus ob tranſgreſſionem illam impoſitis.

10. Vix ſupereſt adverſariis aliud effugium, niſi ut cum Cleto dicant, Pontificum decreta præterquam cum cudunt definitiones de fide, non debere eſſe tanti; nec adigere ineluctabiliter fideles. Id enim eſt quod Cletus, cum ſibi oppoſuiſſet, pleroſque Pontifices vocaſſe *Conceptionem immacu-*

latam, reſpondet; *hoc eos dixiſſe recitativè, non diſpoſitivè.* Id eſt, propoſuiſſe eas voces ad modum perſonarum, nullo ſenſu informantium verba quæ proferunt: quod profecto extra neceſſitatem urgentem ad utendum tali æquivocatione cum ſola lex veritatis urget, non eſt niſi ſtolidorum. En quam verecundè de Pontificibus Romanis loquitur Cletus; & quidem in ipſa urbe Roma. Similiter igitur aſſerere poſſet Cletus, Gregorium, prædicta, quia ſpectant Conceptionem immaculatam, locutum recitativè tantùm, & verbis ſenſu cortici verborum ſubſtrato deſtitutis; utique ad illudendum audientibus. At perſpicuum eſt, Gregorium diſpoſitivè eſſe locutum, & non tantùm recitativè; alioqui quomodò intenderet obligare ad exequendum, & pœnam tranſgreſſoribus decerneret?

11. Æquè honorificè de Pontificibus locutus eſt idem Cletus, cum dixit, Pontifices interdum admiſcuiſſe Bullis ſuis titulum *Immaculatæ Conceptionis*, non quod ita ſentirent, nam recitativè tantùm loquebantur, ſed quod obſecundarent vel pietati, vel opinioni aliorum: Quod eſt dicere, Pontifices fuiſſe ſerva pecora, & gratiæ dediſſe non veritati, quod voce tenus ſine ſenſu enunciabant. Hoc ſi de Gregorio in hac rè

affirmet Cletus, ne ille admodum inofficiosè, & inverecundè locutus censebitur: cum maledictus sit juxta Guerricum, qui gratiam cum gratia Dei malè cohærentem captat: quod dicere, fecisse in hac causa Gregorium, atrox esset contumelia, & castigatione digna. Nec hoc ipsum quod ait Cletus Pontifices tantùm recitativè locutos, labe vacat, cum sit perinde ac si diceret, eos ad modum asinæ Balaam effutivisse vacuos sine mente sonos, nec in Iudice aliquid decernente, vel in Principe aliquid edicente, ferendum esset. Captet itaque Cletus aliud latibulum ad eludenda Pontificum dicta.

12. An eò fugiet, ut dicat quod effutivit circa concessionem Indulgentiarum in favorem Immaculatæ Conceptionis? Ait enim, argumentum inde ductum, esse infirmum; tum quod Indulgentiæ dentur pietati, non opinioni; tum quod nosse se dicat, *titulos ex quibus conceduntur Indulgentiæ, à Pontificibus, non exquiri diligenter.* Id est, oscitanter & negligenter agi illud negotium. Qua ratione, facile esset tegere concessionem indulgentiarum pro nugis; vel etiam pro morbosis motivis: Et quod de indulgentiis non concessis opinioni, sed pietati dicitur, ridiculum est. Quis enim

non videt opinionem non poſſe lucrari Indulgentias; atque adeo eas non concedi opinioni? Si autem conceduntur pietati ſic operantium, piè igitur operantur qui colunt Conceptionem, prout eſt prima virginis animatio ſancta, in cujus cultus gratiam conceduntur Indulgentiæ. Non poteſt autem in hac re circa Gregorium habere locum effugium illud vix ferendum ab homine & Catholico & Religioſo, quod ſcilicet Pontifices oſcitanter & indiligenter quandoque agant. Gregorius enim, quod hic edixit, ſumma cum maturitate, & adhibitis in Conſilium viris graviſſimis, edixit. Penè exciderat, quod idem Cletus, in hac ipſa Pontificum ſugillatione circa Indulgentias immaculatæ Conceptionis piis cultoribus conceſſas, calces item illiſit Meſſanenſibus; dicens, Pontifices, dum gratificantur Meſſanenſibus, & eorum heteroclitæ pietati velificantur, elargitos eſſe molem Indulgentiarum ob Epiſtolam apocrypham, & (ut ipſe ſupponit) commentitiam. Benè, quod Cletus, dum pietatem Meſſanenſium ſuſcipit mordendam, eam componit cum pietate cultorum conceptionis immaculatæ, ita ut juxta ipſum, eodem certitudinis gradu ſit, veritas Epiſtolæ Marianæ ad Meſſanenſes, quo eſt paſſim apud Catholicos veritas

veritas immaculatæ Conceptionis. At veritas Conceptionis immaculatæ, & nitoris ejus à labe parentali, quamvis non ſit certa ex fide, tamen apud viros perdoctos eo eſt loco, ut non dubitaverint affirmare, qui pro ejus veritatis pietate mortem oppetierit, conteſtatus malle ſe vita excidere, quam negare piam eſſe aſſertionem Conceptionis immaculatæ, veris Martyribus eſſe annumerandum [1]. Quod Ægidius à Præſentatione allegato Alvaro Piſanna de Pallacios ſtatuit ut indubitatum; & affirmavit etiam Franciſcus Suares, quem adducit & ſequitur Iacobus Granado, latè in hoc argumento exſpatiatus [2]. Itaque quod Paulus V, Vrbanus VIII, & nunc ſedens ad Eccleſiæ clavum Innocentius X, Indulgentias conceſſerunt Meſſanenſibus, intuitu venerationis B. Mariæ de Litera; tantum abeſt ut poſſit juvare ad quatiendum argumentum pro veritate immaculatæ Conceptionis, ductum ex conceſſione Indulgentiarum, ut potius mirum in modum promoveat Meſſanenſium cauſam, in quos admodùm improvidè coniſcat & arietat adverſarius. Quid enim attinebat, in cauſam Conceptionis immaculatæ, advocare Epiſtolam ad Meſſanenſes, Indulgentiis Pontificiis frivolis, (proh audaciam!) & indiſcuſſis munitam? Aut ſi

[1] *l. 3. de immacul. Concept. q. 8. s. 4.*

[2] *lib. de immacul. Concep. c. 31 toto.*

libebat extra rem & locum mordere eam Epiſtolam, quorſum vellicare Indulgentias à ſummis Eccleſiæ Rectoribus fovendæ ejus venerationi conceſſas? Impetendi potius erant Scriptores ſupra centum Meſſanenſibus ſuffragati; quatienda vetus in eam rem traditio; exagitanda miraculorum ei pietati aſtipulantium frequentia; quæ & alia proferunt qui ſtant pro veritate Epiſtolæ Meſſanenſium viri docti complures, variis de eo argumento lucubrationibus, quas Cletus conſulere per otium poterit. Nam mihi hîc ea in cauſa nec ſeritur nec metitur; atque adeò intacto eo negotio, contentus Adverſarii in Meſſanenſes frontem obiter contudiſſe, primam rationem pro titulo Immaculatæ Conceptionis propoſitam, obſigno.

§. IIII.

Secunda Ratio Ex communi ſenſu Totius Eccleſiæ.

13. ARgumentor ſecundò, quia ſententia Adverſariorum eſt manifeſtè contra ſenſum totius Eccleſiæ. Omnes enim fideles, etiam poſt Gregorium XV, cum agitur de cultu religioſo Conceptionis, non exiſtimant ſe aliud colere, quam quod cor-

tex vocis præfert: nimirùm animationem primam immaculatam. Neque arbitrantur proponi sibi colendam Conceptionem, vagè significantem, vel conceptionem primam maculosam, quantumcunque postea mundatam; Intendunt ergo duntaxat, colere Conceptionem Deiparæ prorsus puram atque nitentem. Adversatur igitur communi fidelium sensui, qui dicit, à tempore Gregorii XV conceptionem cujus est in Sacris Calendariis & Missalibus ac Breviariis mentio, significare, non animationem primam immaculatam; sed disjunctim, vel animationem primam prorsus puram, vel eandem labe primùm sordentem, sed postea accessu gratiæ & sanctificationis subsecutæ mundatam: quod disjunctum, adversarii dicunt esse notionem voci *Conceptionis* subjectam per Gregorium XV. Et verò fideles, juxta Adversarios, non essent tuti in tali cultu Conceptionis. Contendunt enim Adversarii, objectum Religiosi cultus ab Ecclesia propositum, non posse esse sanctitatem dubiam, ac multo minùs falsam: & ideo dicunt, Conceptionem quæ colenda proponitur, non esse compossibilem cum attributo *Immaculata* seorsim ac præcisè sumpto. Quomodo igitur fidelium intentio ferri poterit Religiosè, in complexum illud

cujus pars eſt incapax Religioſæ venerationis, ob labem mortalis peccati qua ſordet? Præſtitiſſet ſanè vocem adeò lubricam, prorſus expungere, nec ciſternam ac foveam apertam relinquere, cum periculo, ut beſtiæ irruentes pereant: id eſt, (ut divinum illud juſſum exponunt S. Gregorius[1], & S. Cyrillus Alexandrinus[2]) objicere rudibus offenſaculum ad quod illidantur. Nec qui in recognitionem Codicum Eccleſiaſticorum incubuerunt, poſt vulgatum Gregorii XV decretum, immunes à culpa & juſta reprehenſione abirent, non ablata è libris ritualibus voce *Conceptionis B. Virginis*, prout ſonante objectum Religioſi cultus: cujus cultus, aliquid in illius vocis adæquata notione involutum, eſt incapax: ita ut dici poſſit de notione hujus vocis ſic fermentata, quod Photius[3] de Agapio dicebat, eum adhibere vocabula in ſpeciem ſana, ſed reipſa morboſitatis referta, & penitius inſpicientibus graveolentia. Illuditur ergo fidelibus à tempore decreti Gregorii XV, cum proponitur illis, ut objectum Religioſi cultus, quod adæquatè, (atque adeo abſolutè, & ſimpliciter) non eſt purum & veneratione dignum. Et fideles qui pio (ut putabant) affectu ducti coluerunt Conceptionem Beatæ Virginis, pro ut ab Eccleſia propoſitam, deluſi

[1] lib. 17. moral. c. 13.
[2] lib. 7. de ador.
[3] Cod. 179.

delusi essent, & jus haberent expostulandi de suis in spiritu ac fide Magistris, quod ab eis non essent dedocti errorem, aut præmoniti de latente decipula, in nova illius vocabuli notione. Similiter ratiocinari licet de Indulgentiis, quibus fideles putant se reatum è culpis elutis residuum abstergere, colendo Conceptionem B. Virginis, ex quo motivo sunt concessæ jam olim Indulgentiæ, intelligendo per *Conceptionem*, non disjunctum ex animatione pura vel impura, sed solum Conceptionem puram; ut est perspicuum ex Sixti IV Extran. *Cum præcelsa*, & ex variis aliorum Pontificum concessionibus, usque ad Gregorium XV, quas mutato post ejus decretum, motivo concessionis, evanuisse oporteret: atque adeo fatendum esset, deludi fideles arbitrando se consequi Indulgentias intuitu cultus Conceptionis puræ concessas, quæ nunc ob mixturam factam in motivo concessionis exolevissent. At sine dubio abhorret à sensu Ecclesiæ, quod fideles decipiantur in his omnibus, aut, quod tetrius est, deludantur à Pastoribus, conniventibus ad communem errorem, & adeo late fusam hallucinationem.

14. Inexcusabilis verò præter cætera esset prolapsio in recitatione officii de Conceptio-

ceptione; etiam illius quod Pius V recitari mandavit, mutato nomine *Nativitatis* in nomen *Conceptionis:* Nam in octavo illius Officii resposorio, ad Matutinum, precatur Ecclesia Deiparam, ut *sentiant omnes ejus juvamen, quicunque celebrant sanctam ipsius Conceptionem.* Si *sancta Conceptio*, quomodo *maculata*? Aut quomodò in ejus significato disjunctim involvuntur sordes peccati prorsus exterminantis sanctitatem, cujusmodi est peccatum Originis, quod verè est mortale, & inferens æternam damnationem? At Rectores Ecclesiæ, in publica & solemni precandi formula, proponunt absolutè & simpliciter *Conceptionem sanctam*; & fideles ductui suorum Pastorum inhærentes, agnoscunt *sanctam Conceptionem*, & allegato ejus cultu, poscunt Deiparæ auxilium.

15. Vtebantur autem ea precandi formula ante Gregorium XV, cum vox *Conceptio*, juxta adversarios sonabat animationem primam. Et cum in celebratione publica sic loquerentur, præeunte Ecclesia, talem precandi formulam suggerente, manifestum est sensum totius Ecclesiæ tunc fuisse, Conceptionem sive animationem primam, haberi posse sanctam atque adeò immaculatam. Nam sanctitas in prima anima-

tione,

tione, apertè fert exclusionem mortalis maculæ Originalis, quod est esse immaculatam. Nec est verum, quod Cletus post longam tricationem ait, *sanctam Conceptionem*, aliud sonare quam *Immaculatam Conceptionem*: eo quod vox *sancta* neutri sententiæ de Conceptione Deiparæ alligetur: & verè Conceptio Virginis dicatur *sancta*, quia hoc attributum ei quadrat pro eo Instanti quo fuit sancta. Hæ tricæ destituuntur veritate. Nam vox *sancta*, cum cadit in Conceptionem acceptam in sensu protrito, quem habebat ante Reformationem Dictionarii, sonat gratiam animæ inhærentem in primo vitæ momento, cum qua inhæsione incompossibile est peccatum Originis. Quia ergo Ecclesia sanctam vocabat, & colebat conceptionem sic sumptam, agnoscens in ea piè & probabiliter sanctitatem, planè eodem tenore agnoscebat Conceptionem immaculatam. Nunc porro Ecclesia eandem precandi formulam retinet quam prius: & huc usque per annos circiter xxv priusquam Lini & Cleti glossa prodiret, etiam post Gregorium, usurpavit ea verba in eodem sensu quo ante Gregorium. Nemo enim quidquam inaudiverat de reformatione Dictionarii, adscripta Gregorio. Perspicuum igitur est, glossam novam prædictam,

& Di-

& Dictionarii reformationem quibus adversariorum responsio innititur, pugnare cum sensu in universa Ecclesia recepto.

16. Declinare satagit hoc telum Cletus, sed objecta straminea parma. Ait enim, Arianam hæresim, universam propè Ecclesiam infecisse, & tamen fuisse verticem blasphemiæ. Item sub S. Stephano Imo. tota ferè Ecclesia, duobus tantum vel tribus Episcopis resistentibus, in Anabaptismum abiit, neque tamen propterea Anabaptismus habendus est sanctus. Miror hominis peritiam, qui ex eo quod multitudo errantium non officiat veræ fidei luminibus, infert quantumvis ferè tota Ecclesia (perpaucis ex una sacra familia ac ne omnibus quidem intra eam degentibus, exceptis) consentiat in unum sensum atque Iudicium; parvi esse faciendam eam tantam totius ferè Ecclesiæ consensionem. At nos aliter edocti sumus, de Ecclesia Christi sponsa loqui, & sentire, non esse innitendum multitudine corrupta quantumvis numerosa in ferenda sententia docuit nos ipse Deus Exodi 23, sic præscribens. *Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in judicio plurimorum acquiesces sententiæ, ut à vero devies*, ubi Abulensis [1] latè prosequitur non esse adhærendum sensui multitudinis, etiam totius populi, in pronun-

[1] q. 2.

nunciando de re quapiam, niſi ſi agatur de re ambigua; tunc enim (præſertim in practicis) quia plus vident oculi quam oculus, cenſendum eſſet, poſſe faciliùs errare unum intellectum, quam tot aliorum ſtantium in contrarium. At cum veritas liquida eſt, non ſi mundus univerſus in contrarium feratur, fas eſt à vero recedere, & turbæ adhærere, quantumvis numeroſæ. Hauſtum id à Platone, qui in pronunciaturo de rebus, præter peritiam depoſcit fortitudinem, ne obſtupefactus multorum clamoribus, ignavè cedat, & contra quàm par eſt, ferat ſententiam, unde ortam Poetarum Siculorum & Italicorum ad numeroſi vulgi judicium ſe fingentium, depravationem expoſtulat. Idem [1] pluris eſſe debere paucorum ſapientum quam vulgi innumerabilis ſenſum confirmat. Peſſimè præterea rem geri, ubi ſuffragia non ponderantur, ſed numerantur, ſtatuit Æneas Sylvius [2]. Hoc igitur facilè damus, quoad humana quoque negotia. Et idem multo magis ſervandum eſſe in dogmatibus, docuit nos S. Athanaſius integro Opuſculo nono, vel potiùs Theodoretus cujus eſſe ea Opuſcula perperam tributa S. Athanaſio docemur ex Photio [3] unde Hæreticos quandoque gloriatos de ſua numeroſitate, explodi à Patribus ſæpè obſervavi-

[1] *in Convivio.*
[2] *Epiſt.* 387.
[3] *Cod.* 46.

vavimus. Longè verò aliam esse rationem sensus quo ducitur universa propè Ecclesia Catholica, frustra monerem. Itaque Adversarii scutum, ex comparatione Ecclesiæ Catholicæ & Synagogæ Arianorum, non est tutum, nec repellit telum intortum. Quod de S. Stephano dixit Adversarius, monstrat quàm accuratè Patres evolverit, vel illius temporis historicos. Nam tantum abest, ut omnis ferè Ecclesia, demptis duobus vel tribus Episcopis resistentibus, abierit in Anabaptismum, ut potius extra Africam ubi authoritas S. Cypriani bona fide errantis, multos abripuit, vix tres quatuorve alicujus nominis Antistites, ut Firmilianus Cappadox, & Dionysius Alexandrinus, S. Cypriano adhæserint; & multa Episcoporum millia cum S. Stephano constanter steterint, ut tradit S. Augustinus: qui etiam urgens Donatistas S. Cypriani errore materiali abutentes, ut cum reliqua Ecclesia toto orbe diffusa consentirent, infinities contestatur. Quin etiam multi Africani, ex eodem Augustino [1] adhærere S. Cypriano renuerant. Et illos ipsos qui ei adhæserant primùm, brevi contrario edito decreto rescidisse quod cum eo de Anabaptismo sanxerant, S. Hieronymus agens in Luciferianos testatur: quod item fecere Firmilianus, ac Dio-

[1] lib. 3. cont. Cresco. cap. 1.2.3.

Dionyſius, & alii, D. Auguſtino teſte, ac Dionyſio Alexandrino apud Euſebium [1]. En quomodò univerſa Eccleſia, præter tres Epiſcopos, & Pontificem Romanum, Anabaptiſmo eſt ſuffragata, ut Adverſarius affirmabat.

[1] *7. hiſt. cap. 4 & 8.*

§. V.

Ratio Tertia, Ex eo quod Adverſarii ipſi ſecum pugnent.

17. TErtiò argumentor, quia Adverſarii aperte ſecum pugnant. Nam ita volunt excludi *Conceptionem immaculatam*, ut tamen admittant B. Virginem jurè dici *immaculatam*. At hæc duo ſi cohærenter ſumantur, idem planè ſonant, nec ſunt duo, ſed unum & idem. Nimirum Conceptio ſeorſim à Deipara, non eſt aliud quam paſſio, & productio effectus in ſubjecto. Paſſio autem illa, non eſt capax maculæ Originalis, de qua ſola hîc agitur: ſed ea capacitas, tantùm cadit in ſubjectum gratiæ & carentiæ illius; quod ſubjectum eſt anima, ut benè notavit Cajetanus [2]: aut, ut alii volunt, (& nunc nobis perinde eſt) ſubjectum peccati eſt voluntas implantata animæ. Vel ergo Adverſarii, admittentes Deiparam eſſe Immaculatam, hoc tribuunt

[2] *1. 2. quæſt. 83. art. 2. & 3.*

Deiparæ, pro toto tempore vitæ ejus, comprehenſo primo animationis inſtanti; & ſic perſpicuè ſecum pugnant, cum renuunt agnoſcere, Conceptionem, id eſt Virginem, prout primæ animationi ſive conceptui ſubſtantem, eſſe Immaculatam: vel certe, cum concedunt Deiparam dici immaculatam, id admittunt tantùm de tempore vitæ Deiparæ poſt primum inſtans: & ſic quoque, ſecum pugnant. Nam denominatio *Virginis Immaculatæ* abſque addito reſtringente, fert ut abſolutè & ſimpliciter, atque adeò per totam vitam B. Virgo omni labe & macula caruerit, quod Adverſarii diffitentur. Deinde vox *Immaculata* non poteſt in Deiparam cadere prò reliquo tempore, ſi ei non quadravit pro primo inſtanti: quia attributum *Immaculatæ* præfert veluti Virginitatem ſpiritualem animæ, per elongationem ab omni mortali peccato, quod S. Chryſoſtomus [1] vocat *animæ devirginationem.* Sicut ergo Virginitas corporea, ſonat omnimodam corporis integritatem nullo impuro commercio violatam; & nullus Virginem dixerit mulierem, cujus nitor corporeus non ſit illibatus; etiamſi poſt carptum aliquando florem illum, depereat Sanctimoniam & corporis munditiem: ita non poteſt dici *immaculata* quæ fuit ali-

[1] homil. 24. in Epiſt. ad Epheſ.

quando maculata, quantumcunque poſtea niteat, & emaculetur, ac ſanctificetur. Simile eſt de attributo *Innocentiæ*, quod perſpicuum eſt non cadere in eum qui aliquando graviter impegerit, etiamſi poſtea reſipuerit, & perfectè revenerit ad animæ ſanitatem. Igitur (ut præmittebam) ſi Deipara abſolutè & abſque addito dicitur *Immaculata* (quod Adverſarii non renuunt) debet quoque cenſeri caruiſſe peccato Originis in prima animatione: quod eſt dicere *Conceptionem fiuſſe Immaculatam.* Vt quid ergo prohibemur, ore profiteri, & ſcriptis committere, atque vulgare typis, *Conceptionem* Deiparæ *immaculatam*?

18. Præterea manifeſtè ſibi in eo contradicunt Adverſarii, quod dicunt fatendum eſſe Gregorium X V, niſi aliter ſumpſiſſet *Conceptionem* quàm priùs ſumeretur, definiviſſe Conceptionem Immaculatam eſſe ex fide certam, quandoquidem propoſuiſſet primam Virginis animationem, gratia ſanctificante collucentem, ut objectum cultus religioſi. At iidemmet fatentur, ſimilem propoſitionem Conceptionis, id eſt animationis primæ in objectum cultus Religioſi, manaſſe ab anterioribus Pontificibus, Sixto, Alexandro, Pio, & Paulo: à quibus tamen agnoſcunt Conceptionem immaculatam

non fuisse definitam. Manifestum ergo est, Adversarios sibi contradicere, nec loqui cohærenter. Sed ut bene dixit Anastasius Sinasta [1], sunt qui nihil pensi habent, etiamsi inconsequenter loquantur, aut in præcipitia se ingerant, dummodò Adversariis rectè sentientibus creent molestiam. Quod aliter de iisdem dixit S. Ephrem [2], [Linguam dumtaxat habent, & non mentem: loquuntur quæ volunt, & non intelligunt quæ consequentium sit intelligentia] Hoc est, nolunt advertere quàm incohærenter loquantur, & quomodò secum ipsi pugnent ac collidantur. Sed facillimum est, absque anfractibus ratiocinationum monstrare, Adversarios in hoc negotio sibi contradicere nec loqui cohærenter. Admittunt enim, posse absque labe & nota asseri, B. Virginem in primo suæ productionis momento habuisse gratiam sanctificantem. Nam quanquam ipsi hoc censent falsum, tamen non audent inficiari, quin sub vocibus propositis fas aliis sit asserere, B. Virginem, in eo ipso instanti quo ejus anima creata est ac infusa corpori, caruisse peccato Originali, ob infusam illi eo ipso instanti gratiam sanctificantem, à quovis mortali peccato, (cujusmodi est Originale) inconciliabiliter dissidentem. Tantum itaque contendunt, abstinendum

[1] cap. 15. ὁδηγ.

[2] serm. de margar. pretio.

nendum esse vocibus illis, *B. Virginis Conceptio, fuit immaculata.* Eas quippè voces à Gregorio XV expunctas volunt ob commutatam notionem vocis *Conceptio*, cum qua sic commutata, negant cohærere attributum *immaculatæ*. Tametsi quia Gregorius non convulsit decretum Sixti IV. firmatum in Concilio Tridentino, quoad pietatem & probabilitatem doctrinæ agnoscentis nitorem B. Virginis in primo instanti suæ productionis, fatentur Adversarii, liberum adhuc esse, abstinendo vocibus *Conceptionis immaculatæ*, affirmare, B. Virginis animam in primo instanti suæ productionis accepisse gratiam sanctificantem, & caruisse peccato Originali; idque voce & scripto, vulgari nunc quoque posse. In hoc dico Adversarios secum manifestè pugnare, & ludicros videri, ac verè Logomachos. Perindè enim se gerunt, ac is qui fateretur, Petrum esse *hominem*, negaret tamen esse *animal rationale*. Aut perinde ac is, qui agnosceret animam rationalem esse *immaterialem & impartibilem*, negaret tamen esse *spiritualem*. At hæc esset puerilis Logomachia, pugnans ipsa secum; quandoquidem aliud non est, esse *hominem*, quàm esse *animal rationale*: Nec aliud est esse *spirituale*, quàm esse *independens à materia atque insectile*. Et qui unum horum ad-

 mittens,

mittens, inficiaretur alterum; rideretur, & secum ipse pugnare diceretur. Quare adversarii aliud de seipsis judicium expectare nequaquam debent; cum è terminis synonimis, unum ablegent veluti impurum ac fermentatum; alterum retineant tanquam syncerum ac purum. Nemo quippe non videt, has voces, *B. Virginis Conceptio est immaculata*, synonimas esse cum istis; *B. Virgo in primo momento productionis animæ suæ, habuit gratiam sanctificantem, & caruit peccato Originali*. Et tamen Adversarii, has posteriores voces, retineri patiuntur, quia non audent apertè convellere decreta Sixti IV, & Concilii Tridentini. Priores autem illas voces, eadem notione manifestè gravidas, habent pro reprobatis, nec sinunt vulgari. Quid est secum pugnare, si hoc non est? Græci dicerent, hoc esse *μαγαδίζειν*; à fistula quam *μάγαδιν* vocarunt, & pugnantes simul edebat sonos. Vnde illud ex Alexandride adductum ab Athenæo lib. 14. *Μάγαδιν λαλήσω. Μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν.* Satyrus à mensa rustici, calidum simul ac frigidum ex eodem ore efflantis, indignabundus secessit; ut est apud Anianum fabulatorem. Verendum, ne pariter, tam manifestè adversantia proloquentes adversarios, abjiciant cæteri.

§. VI. *Quarta*

§. VI.

Quarta Ratio, ex periculo quatiendi Doctrinam fidei.

19. ARgumentationem quartam duco ex periculo ne hæc novitas in fundamenta fidei incurrat, eaque ſuccutiat. Tametſi enim non eſt ex fide certum, quod Conceptio Deiparæ fuerit Immaculata, idque nondum eſſe ab Eccleſia definitum, conteſtatus ſit Gregorius, tamen hæc propoſitio, *Pium eſt & probabile, quod Conceptio Deiparæ eſt immaculata*; (ſumendo *Conceptionem* in ſenſu pro trito, ſive pro prima animatione) hæc inquam propoſitio, videtur eſſe de fide: ita ut ejus inficiatio, ſordeat explorato errore. In eo quippè ſenſu, de Conceptione locutus Sixtus IV. in Extrav. *Grave nimis*, videtur ſtatuere ut certum, & de quo non liceat homini Catholico dubitare, quod pium ſit & probabile, ac elongatum ab omni periculo erroris practici, atque peccati, aſſerere B. Virginis Conceptionem fuiſſe immaculatam, ob interventum divinæ præſervationis, antevertentis naturam, ut S. Damaſcenus [1] egregiè dixit; & infectionem animæ in momento creationis, attento naturæ curſu conſecuturam,

[1] *Orat. de Nativit.*

turam, ex ſingulari in Virginem benevolentia prohibentis. Concitatur ibi graviter Sixtus, adverſus quoſdam auſos criminari piam illam aſſertionem: quos item ait, non erubuiſſe affirmare ac prædicare, *eos qui tenent aut aſſerunt B. Mariam abſque Originalis peccati macula fuiſſe Conceptam, mortaliter peccare, vel eſſe hæreticos: ejuſdemque immaculatæ Conceptionis Officium celebrantes, audienteſque ſermones illorum qui eam ſine macula conceptam eſſe affirmant, peccare graviter.* Has aſſertiones, Sixtus motu proprio, & ex certa ſcientia pronunciat *falſas, & erroneas, ac penitus à veritate alienas*; & libros ad eas falſas aſſertiones tunc editos à Vincentio Bandello de Caſtro Novo, Ord. Prædicatorum, autoritate Apoſtolica reprobat, damnatque. Et eos qui deinceps auderent aſſertionibus illis aſtipulari, vel libros quibus confirmarentur legere, excommunicationis Pontifici reſervatæ ipſo facto incurrendæ, fulmine percellit. Sixti decretum firmavit anno 1501, Alexander VI, addito Dominicanis interdicto, agendi de Conceptione pro concione, quod refert ad eum annum B. Zovius. Roboravit item poſtea Sixti decretum, Synodus OEcumenica Tridentina, & Pius V, cæterique deinceps Pontifices, à quibus aſſertio Conceptionis Immaculatæ, (ſumendo

Con-

Conceptionem pro prima animatione) agnoſcitur pia & probabilis, ac extra omne erroris practici periculum. Idque Pontifices ex Cathedra loquentes, hoc eſt intendentes Chriſtianam plebem docere, ac obligare ad ita ſentiendum, tanta aſſeveratione confirmant, ut non liceat ambigere de veritate talis doctrinæ: quam proindè omninò fatendum videtur, ad fidem Catholicam pertinere, cum obſtrepentes ei, notentur à Sixto, non falſitatis tantùm, ſed etiam *erroris*: qui modus loquendi, plerumque non ſolùm ſignat ſecundum gradum propoſitionum reprobarum, qui ad hæreſeos veſtibulum pertingit, ſed etiam veram hæreſim, ut videre eſt in variis capitibus tituli *de hæreticis* in 6.

20. Nec ambigendum puto, quin, ſin minùs in hoc ſenſu uſurpetur ibi à Sixto vox *erroris*, at à nobis ſaltem uſurpanda ſit. Nam ut rectè monuit Malderus [1], cum Eccleſia notat temeritatis, alteriuſve ſimilis notæ, hæreſi inferioris, aliquam propoſitionem; hæreticum eſt eam cenſuram abjicere: quia talis abjectio continet inficiationem poteſtatis Eccleſiæ ad ferendam illam Cenſuram. Atque adeò, etiamſi Sixtus Paulo inferiorem quàm hæreſis notam inuſſiſſet reprobæ illi doctrinæ, ſugillanti pietatem ac probabilitatem Conceptionis Immaculatæ; tamen

[1] 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. *memb.* 5.

dicatur incurrisse Originale peccatum ; ut putant qui non penetrant naturam Originalis peccati. Imo verò tu ipse (Vir cœteroqui maxime) minùs penetras naturam Originalis peccati. An enim eximi labe peccati mortalis, est parva gloria ? Aut non minuitur laus ejuś qui adeò sordere supponitur ? Itaque bona verba sodes. Turpissimè autem ac indignissimè (ne quid addam) unusquispiam non ita pridem, ut est candidus & amans synceritatis, veritatem in injustitia non detinentis; stomachatus recenseri tot scriptores qui in stabilienda immaculata Conceptione laborassent, quot legi possunt in Optimi Patris & Deiparæ addictissimi Hippoliti Marascii Bibliotheca Mariana, erupit in eam bestialem vocem, *Etiam bestiæ, absque peccato sunt conceptæ:* ratus inde vilescere ac depreciari hoc Virginis ornamentum. Concinit bellissimè Vox ista, cum voce Manichæorum apud S. Augustinum mores eorum describentem cap. 14. Vrgentibus enim Catholicis quod Sancta Ecclesia tot virgines haberet, infregere hoc argumentum Manichæi, illud respondentes; *Etiam mula virgo est.* Sed dimissa Symphonia vocis illius Manichæi, cum hac ferali voce in Conceptionem immaculatam, vel puer viderit, quod bestiæ sine peccato sint con-

conceptæ, non esse bestiarum decus, quia sunt bestiæ, id est peccati incapaces, sicut & sanctitatis ac gratiæ. At in subjecto sanctitatis capaci, cujusmodi est persona humana, splendet insigniter ornamentum illud immaculatæ Conceptionis: ut facile est æstimare, ex tetra labe qua peccatum Originis animam inquinat; & ex summa luce gratiæ, qua furva illa caligo dispellitur. Est ergo haud dubiè pium, affici erga illud Deiparæ ornamentum: præsertim cum Ecclesia ad id invitet, & securos nos faciat quod sic affecti non peccamus, sed laudabiliter agimus. Hac enim cautione supposita, non defuerunt qui *impietatis*, id est (ut ego interpretor) *imminutæ ac frigidæ erga Deiparam pietatis*, insimularent eos qui renuerent pietatem suam erga B. Virginem prodere, tantum ejus decus agnoscendo ac celebrando. Sic præter cæteros pronunciavit vir doctrina & pietate præcellens, Franciscus Titelmannus, de primis, qui in Cappucinorum sacram familiam aggregati sunt, unus: cujus omnia scripta, etiam Philosophica, judice Bellarmino [1], miram spirant sanctitatem. Ablegato autem omni prorsus acore Verborum, dico, qui cum possit usque ullo labendi aut peccandi periculo, renuat ad eum modum honestare B. Virginem

[1] *l. De script.*

nem

nem, tribuendo illi ſtatum gratiæ nullo unquam peccato temeratum; non ſe adeò pium erga illam exhibere quàm poſſet; nec poſſe inficiari, illos qui eandem Virginem eo ornamento honeſtant, pietatem ſuam erga illam prodere, & præ ipſis pios eſſe.

23. Iam probabilitas ejuſdem propoſitionis, enunciantis Conceptionem Deiparæ, ſumptam pro prima animatione, fuiſſe Immaculatam, eſt per ſe perſpicua, ex conſenſu tot Doctorum, & tot Academiarum, in quibus à multis ſæculis ea doctrina conſtantiſſimè traditur, & nemo ad Lauream Theologicam, niſi juramento eam doctrinam firmans promovetur, ut infra attingam. Accedit, omnium, (vix una dempta) Religioſarum familiarum, Viris Doctiſſimis abundantium, in eam Doctrinam, ejuſque defenſionem conſpiratio, miraque conſenſio. Quæ ad probabilitatem huic Doctrinæ conciliandam, pluſquàm ſufficiunt: ſi enim unus aut alter gravis Doctor, accedente ratione, non incongruè, poteſt opinionem aliquam reddere probabilem, ut eſt certa omnium doctrina in tractatione de Conſcientia; quomodò non ſit pluſquam probabilis, Doctrina, à tam multis & tam idoneis Doctoribus tanto conſenſu propoſita? Nec

Pa-

Patres refragantur, imo impensè favent, cum Deiparam appellent *omni ex parte puram & incontaminatam, ac prorsus impollutam, ipsisque beatis spiritibus puriorem & nitidiorem:* quæ non possent verè dici, si Beata Virgo, vel ad momentum, fuisset cœno mortalis culpæ inquinata. Abstineo adscriptione singularium locorum, quod passim prostent: & præcipua quæque libata memini in Dypptichis Marianis [1]. Innumera verò ex Patrum & Græcorum & Latinorum primoribus, carpsere Iustinianus [2] & Coccius [3], ac qui Patres Christinorum omnium seculorum in hanc rem accuratè digestos dedit, Salazarius [4].

24. Ipse Christus, Magister optimus, & viam Dei in veritate docens, jam Cœlo illatus, testimonium prohibuit veritati hujus doctrinæ. Nam ut est in Actis B. Oringæ quæ aliàs *Christiana* nominatur, & in Hetruria anno 1310 è vivis excessit, virtutibus & miraculis illustrissima, sancta hæc virgo aliquando per extasim in Cœlum abducta, vidit Deiparam in fulgentissimo throno assidentem Filio, alba veste pretiosissima amictam, exultantibus circum eam sanctis omnibus, & festum solemne agitantibus. Sunt enim etiam in Cœlo festa & celebritates quotannis recurrentes, ut S. Chry-

1 Parte 2. punc. num. 14.
2 1. Ioan. 1. v. 8. a num. 35.
3 t. 1. Thes. l. 3. art. 1.
4 De Conc. cap. 42.

S. Chryſoſtomus collaudans S. Philogonium; ex Paulo eruit. Miranti autem Oringæ, tantæ celebritatis cauſam, & ſuſpicienti maximè candorem veſtis quo Deipara prænitebat, Chriſtus ipſe his verbis eam allocutus refertur; *Miraris, Chriſtiana, honorem qui ab Angelis hodie Matri meæ glorioſæ exhibetur, & qua induta eſt, veſtem: Sed ſcito hodie agi in Cœlo celebritatem Immaculatæ Conceptionis, ejus quæ me deinde concepit ac peperit verum Deum, ac hominem, illibata ſemper virginitate. Veſtimenti ejus candor, prærogativa eſt ſingularis innocentiæ.* Nimirum quia nemo filiorum Adam præter Deiparam, ea prærogativa potitus eſt in animatione prima. Subjicitur in iiſdem Actis. *Propter hanc viſionem, voluit Chriſtiana, monaſterio quod deinde erexit, nomen eſſe* S. Mariæ Novellæ, *ſtatuitque ut in eodem, ſalva S. Sedis Apoſtolicæ, ſummique Pontificis authoritate, & reverentia, quotannis ſacræ Conceptionis ſolemnitas celebraretur.* Edidit ea Acta Sylvanus Razzi, quæ Bollandus menſe Ianuario repræſentavit. Itaque ſicut apud Cæſarium Heiſterbachenſem [1], memoratur obita in Cœlo, antiſtropha noſtrati feſtivitas Virginis Purificatæ: ita feſtivitas Immaculatæ Conceptionis, (ut eam Chriſtus ipſe appellaſſe refertur) per beatos cœlites, applau-

[1] l.7. mirac. c. 20.

plaudentibus Angelis agitatur. Ex tanta ergo nube testium, in terra simul & in Cœlo dantium testimonium; suppetente insuper ratione congruentissima, ductâ ex maternitate Dei, quam ut S. Anselmus [1] rectè statuit, decebat tantus à peccato per universam vitam recessus, quantus infra Deum concipi poterat; manifestè concluditur, assertionem Conceptionis Immaculatæ, esse exquisitè probabilem, ut assumebam, & Sixtus IV declaravit planéque haberi ex ratione facta à S. Anselmo, agnoscunt S. Thomas, [2] S. Bonaventura, [3] Gulielmus Vorrilongus [4], & passim alii.

Doctrinam ergo quam Ecclesia jam à tempore Sixti IV mandat probabilem & piam agnosci, estque revera talis, ut monstratum est; pronunciare non conhærentem cum nova Gregorii XV Declaratione, est collidere Pontificum Decreta ad rem fidei spectantia, & inducere titubationem vel convulsionem in doctrinam fidei, quod nemo non videt, quanto cum incommodo sit conjunctum.

[1] *l. De Conc. Virg. cap.* 18.
[2] *In* 1. *d.* 44. *art.* 3.
[3] *Serm.* 1. 2. & 3. *de B. V.*
[4] *In* 3. *diss.* 3.

§. VII.

Ratio Quinta ex ſcandalo per hanc novitatem ingenerando.

25. QVintò argumentor, ex ſcandalo quod hæc novitas poteſt ingenerare, & fidelibus & infidelibus. Inter fideles, dimiſſis implacabilibus inde jurgiis inter duas patricias ſacras familias, de quibus Abulenſis [1], quantas rixas & contentiones ſeverit pervicax adhæſio ad præconceptam ſententiam de conceptione Deiparæ maculata, teſtis eſt Sixtus IV. in Extravag. *Grave nimis*. Nec hoc diffitentur ipſimet contrariæ doctrinæ propugnatores. *Perſtringitur* enim *vulgus fidelium, percutitur & torquetur* (inquit Melchior Canus Ord. Prædic.) [2] cum infectam mortali Originis peccato B. Virginem audit. Ob exorientia inde in populis jurgia, & capitales diſſentiones; Aragonum ac Valentiæ Reges ab anno 1394, uſque ad annum 1461. legibus ſeveriſſimis agere in buccinatores maculatæ Conceptionis, ſunt adacti. Sed ut gens Francica, Deiparæ ſemper fuit addictiſſima, ita vix ullibi, hanc ob cauſam, majores fuere turbæ. Thomas Valſinghanus Benedictinus [3], ſic rem hanc deſcribit.

[1] Parad. 1. cap. 21.

[2] 12. de locis cap. 11.

[3] Hiſtor. Angl. ad annum. 1389.

[Per

[Per idem tempus, in Francia FF. Prædicatores ſuam opinionem reaſſumentes, de Conceptu B. Mariæ Virginis, in tantam efferati ſunt ſuperbiam, ut Epiſcopis, illis indicentibus hujus rei ſilentium, noluerint obedire; poſtremò nec Regi & Proceribus id jubentibus: Quapropter extra protectionem Regiam facti ſunt. Iuſſi ſunt etiam, intra propria ſe habitacula cohibere: de labore manuum ſuarum, intra loca ſua vivere, egredi nuſquam præſumere, ſub pœna capitali: præceptumque eſt eis, ne de cætero quemquam ad Ordinem ſuum admitterent, ſub pœna præmiſſa, ut poſt hos qui modò vivunt, nullus eſſet qui eorum Ordinem continuaret.

26. Hæc ſpectant turbas excitatas Lutetiæ anno 1387, cum F. Ioannes de Monteſono, adversùs Immaculatam Deiparæ Conceptionem, licentiùs egiſſet, Tot enim turbæ adversùs ipſum Monteſonum, & Ordinem Prædicatorum ſunt excitatæ, ut Autor geſtorum Clementis V I I, qui Avenione agebat ſe pro Pontifice, teſtatus ſe affuiſſe & omnia cominùs perſpexiſſe, diram procellam in Ordinem ſuum Dominicanum ea de cauſa excitatam deſcribens, altè ingemiſcat. Plagulam huc facientem, aliis multis reciſis, repræſento. [In toto ferè Re-

gno Franciæ, & præsertim in lingua Gallicana (an *Languedoca*) quàm plurimi contra ipsos insurrexerunt, multos ex ipsis captivando, oblationes, & eleëmosinas eis denegando, prædicationes verbi Dei, propositiones, & confessionum auditiones eis inhibendo. Dicta etiam universitas Parisiensis, eos à se totaliter segregavit. Quoad actus Scholasticos nullibi faciendos, aut honores, & gradus recipiendos, nedum non admisit, sed etiam impedivit. In quibus omnibus, fautores paucissimos, persecutores plurimos, habuerunt: fueruntque passi damna plurima, & infinita, nedum in personis, sed etiam in bonis. Ac ut de injuriis, opprobriis, contumeliis irrisionibus, & detractionibus taceamus, pro tunc, facti fuerunt tanquam opprobrium hominum, & abjectio plebis: duravitque tempestas hujusmodi per plures annos, nec fuit qui eos adjuvaret: & hoc maximè, quia, qui eos persequebantur, se B. Virgini existimabant sacrificare, cui dictum Ordinem, & ejus supposita, multimodè injuriari, & detrahere asserebant, in eo quod quasi omnes, ipsam asserunt, & opinantur in peccato Originali Conceptam fuisse, quod utique fore erroneum & damnatum, tales astruebant.] Threnos quos attexit, prætereo,

tereo. Addunt Acta Caroli VI, Regis Francorum, Regem ipsum, Gulielmum de Valone Episcopum Ebroicensem, ex eodem Ordine assumptum munere Regii Confessarii abdicasse, pepulisseque tanquam in famem, eo quod Ioannes de Montesono defensorem ageret, adversùs Conceptionem immaculatam; & nunquam se deinceps è tali Ordine electurum aliquem qui ipsi esset à Confessionibus, confirmasse. Nec sedatam utcunque fuisse tempestatem in populo coortam, priusquàm inducti Fratres Regia autoritate, festum Conceptionis celebrassent, & sententiam immaculatæ Conceptioni adversantem, publicè revocassent. De turbis occasione ejusdem controversiæ Rothomagi excitatis, & indito adversariis Conceptionis immaculatæ, probroso *Huettorum*, id est *exsibilatorum* nomine, meminit ejusdem temporis res describens Iuvenalis Vrsinus.

27. Huc pertinent quæ Ioannes Trithemius in Chronico Spanheimensi ad annum 1497 memorat turbas in Dieppensi Normanniæ Vrbe concitatas, F. Ioanne Veri Ord. Prædicatorum, auso publicè de suggesto declamare in Conceptionem Immaculatam. Qui citatus, compulsus est ad palinodiam, & juramento firmandum,

nunquam se deinceps tale quidpiam effuti-turum. Per quam occaſionem, in Academia Pariſienſi, decretum eſſe, ut deinceps quotquot Lauream Theologicam conſequi vellent, juramento firmarent, ſe ejuſdem immaculatæ Conceptionis aſſertores, & pro viribus propugnatores futuros; Idque Colonienſem quoque Academiam ſanxiſſe biennio poſt Pariſienſem; moxque etiam Moguntinam altero poſt Colonienſem biennio, ſcribit Trithemius ad annum 1499, & 1501, Ioannem Thomam, Adamum Sueſſionæum, Gaufridum de S. Martino, Ioannem Adamum, Petrum de Canchro, Ioannem Nicolai, & Petrum de Cheriaco, ad publicè retractandam opinionem de maculata Conceptione adactos eſſe Lutetiæ, ut excitati per eam doctrinam fragores conquieſcerent; ſcribit Guaguinus in præfatione ad opus ſuum metricum contra Vincentium Bandellum de Caſtro Novo, qui edito libro, eandem Deiparæ maculam, non abſque tumultu & turbatione, tentarat aſtruere.

Ejuſmodi nunc fuit ſenſus Gallorum, qui hodiéque perſeverat, ita ut apud eos aſſertio Conceptionis maculatæ, ſcandalum grave eſſet illatura ſi audiretur. Et cum artificio quodam (de quo alias) ſolemnitas

Con-

Conceptionis B. Virginis liberi cultus facta videretur, nemo fuit Episcoporum, qui derogari splendori tantæ celebritatis pateretur. Itaque per totam Galliam, tantum abest, ut solemnitas festi recens sit imminuta, ut potiùs longè illustrior sit reddita, Miratus autem sum vehementer, qua ratione F. Turcus Ord. Prædicatorum Generalis, redux ex Gallia, & apud Hispanos quo primùm divertit, & postea apud Italos disseminaverit, Fratrique Ioanni Baptistæ Marino id passim spargenti persuaserit, nunc in Gallia, optima quæque ingenia in sententiam Dominicanorum de Conceptione maculata concessisse. Hoc è Gallis plerique, impacta mentione repulerunt audiente me; & fuit qui confirmaret, tantam Marianis Galliæ maculam, appressa fortiter spongia, perbrevi esse detergendam, monstrata continuatione sensus. Gallorum per quatuor minimùm secula, in asserenda Conceptione passiva Deiparæ absque parentalis culpæ labe. Oportuit autem Fratrem Turcum, & edoctum ab eo F. Baptistam Marinum, apologorum Fratris Turci Romæ novum disseminatorem admodum demissè de Sorbonicis Doctoribus sensisse, cum eos expunxerunt è serie optimorum Galliæ ingeniorum, quippè stantes pro

Conceptione Immaculata ejuſque propugnationes dicto ante inaugurationem, Sacramento firmantes, ne Dominicanis quidem cum Doctorum lauream ſuſcipiunt, (& frequentes ſuſcipiunt) ea jurandi obligatione immunibus. Si enim nunc optima quæque Galliæ ingenia, ſtant pro Conceptione infecta peccato originis, ut Turcus dixit, & Marinus refert ac ſpargit, non ſunt profectò Sorbonici inter optima Galliæ ingenia, & in re Theologica cedunt optimis quibuſdam ingeniis, quæ atrorum ne, an alborum ſint, ignoratur. Neque enim auderent hoc palam in Gallia effutire, certi excitandorum ex ea aſſertione ſcandalorum, & diſcriminis effutienti impendentis, præſertim ſi ſupra aut juxta Sequanam vel Ararim tale quippiam audiretur. Turbas in Germania excitatas cum F. Vigandus Caupo Ord. Prædicatorum auſus eſſet impugnare Conceptionem immaculatam, memorat in allegato proximè Chronico Trithemius ad annum 1494. Itaque aſſertio Conceptionis labe originaria maculatæ, ſcandalum piis fidelibus ingeneravit jam olim.

28. Hæc ſi in viridi ligno ſunt facta, in arido quid fiet? Non erat tunc adeò ſubacta hæc materia: nec difficultates adverſùs eam

motæ,

motæ, adhuc à tam multis erant contritæ. Nec dum quoad primas illas turbas decretum Sixti IV, ſecuros præſtans immaculatæ Conceptionis ſtudioſos, prodierat: Et tamen tanto zelo concitati ſunt pro ejus nitore fideles. Quid mirum radicata jam penitiùs in pectoribus fidelium ea veritate, affectu item erga Deiparam, ejuſque decora ſemper auctiore, doctrinam de Conceptione fœdata Originali peccato, nullibi audiri abſque gravibus ſciſſuris, & Eccleſiæ turbatione? Ita teſtatur in decreto ſuo Gregorius XV. Et ut id ille reticuiſſet, in re propè calente non eſſet monitore opus. Inſonant omnium auribus, tempeſtates ſonoræ ante paucos hos menſes in variis Orbis Chriſtiani regionibus, hanc ob cauſam excitatæ: etiamſi Adverſarii vix, niſi de retinenda ſua opinione cogitarent: quæ procellæ ſine dubio non miteſcent, ſed recrudeſcent vehementiùs, cum fideles audient, tendi inſidias piæ ſententiæ, allegata immutatione notionis Vocum, facta à Gregorio XV; de qua immutatione poſt tot annos à Gregorii obitu, nemo mortalium quicquam inaudiverat; ante hoc (propè dixerim,) trinoctium. His ergo artibus depelli ſe de poſſeſſione antiqua, verbo ac ſcripto appellandi Conceptionem Deiparæ

immaculatam, plebs fidelis feret ægerrimè: & longè ægriùs quàm ferret, quod aliqui Conceptionem Deiparæ censerent ac dicerent maculatam; non obstantes tamen, quo minùs cæteri, & verbo & scripto immaculatam dicerent. quod nunc primùm adversarii satagunt ut prohibeatur. Nolim verus vates esse: sed præsagit animus, quæ præcesserunt turbationes, non fuisse nisi prolusiones ad consummationem malorum: & qui hujusmodi moretum intriverint, primos mortem in olla deprehensuros. De scandalo fidelibus hinc creando, satis. Neminem verò látet, quanta cuique injiciatur obligatio, removendi scandali, & consulendi paci fidelium: cum hîc ob magnam negotiorum dissimilitudinem, non habeat locum ea D. Gregorii [1] sententia, S. Bernardo [2] probata [Melius est ut scandalum oriatur, quàm ut veritas relinquatur.]

[1] *homil. 7. in Evang.* [2] *in Apol. ad Gal. Abbat.*

29. Quod infidelibus quoque creandum hinc scandalum præmittebam, intelligo præsertim de sectariis. Quanquam vix ambigam, quin si ad Turcas quoque, & alios Paganos, fama hujus novitatis permanaret [3], renovandum esset scandalum quod Iacobus Perez de Valentia, Ioanne XXII ad Ecclesiæ clavum sedente, anno 1322, exortum testatur; cum Soldani Armeniæ filius,

[3] *in Cant. Magnificat ad vers. 3.*

Græcè

Græcè & Latinè peritus, qui ad Pontificem Baptiſmi candidatus advenerat, audito Concionatore qui pro ſuggeſto adversùs immaculatam Deiparæ Conceptionem conclamaverat, reſiluit à conſilio ſuſcipiendi Baptiſmi; non abſque ſtomacho in eos qui talia de Chriſti matre dici ſuſtinerent, quæ ne Saracenos quidem pacificè excepturos, eſt conteſtatus. Hæreticos quos habemus propiores, quantam ſermonum materiam ex hac novitate accepturos putamus? Quàm altè cachinnos tollent, ſi intelligant, novas vocum notiones excogitari, & refingi ac reformari Dictionaria, ne, quod præfert cortex verborum, in Pontificum de Conceptione decretis, retineatur; & ne prima Deiparæ animatio, (ut hactenus licitum fuerat) immaculata affirmetur? Quod verò judicium ferent de Catholicis, ſi audierint, apud eos vetitum eſſe, dicere Conceptionem ſumptam pro prima animatione eſſe immaculatam; fas tamen eſſe, dicere animationem primam B. Virginis eſſe immunem ab omni peccato? At (inquient) ſenſus, non ſermo fit crimen, juxta Hilarium l. 2. de Trinit. & Nazianzenum præfatione ad tractatum de fide. Tametſi verò Sectarii, erga Deiparam, quæ caput ſerpentis contrivit, & cunctas hæreſes ſola interemit

in

in universo mundo, pessimè sunt affecti; & Lutherus, qui fuit illis magnus Pan, professus est se ad nomen *festi Conceptionis* cohorrescere, tamen de nostris (ut jactabunt) contentionibus ac verbalibus tricis, déque mutabilitate in rebus tanti momenti; ac de proscripta, (certè vulgari typis vetita) Concèptione immaculata B. Virginis, agent triumphum.

30. Recens, certis nuntiis auditum est, Blondellum quendam, apud Vocentios non ignobilem in Calvini hara subulcum, aut edidisse, aut proximè editurum esse, lucubrationem quandam suam, de mutata tandem, quæ hactenus invariata, & immobiliter firma habebatur, fide Romanæ Ecclesiæ: argumento ducto ex eo quod erasum esset ex albo festorum agitandorum cum cessatione à servilibus, quod priùs jam ab aliquot sæculis solemnissimum erat, festum Conceptionis B. Virginis: itémque ex eo quod vetentur nunc Catholici dicere & vulgare Conceptionem Deiparæ esse Immaculatam, quod priùs dicere & edere sinebantur. Haud vana est conjectura, pro more hujusmodi pecuariorum Calvini, & genio Blondelli, ipsum Molossicè in Catholicos, & Romanam Ecclesiam baubaturum, non minùs scripto, quàm voce jam fecerit.

At intereſt permagni, ut ſubducatur hoſtibus Eccleſiæ, occaſio opponendi nobis inſtabilitatem in negotio Doctrinæ fidei ac religionis. Ex quo capite præſertim, malè audierunt ſemper, omnes Sectarii; ut de ſui temporis erronibus notavit S. Irenæus [1]; & de nuperis vir doctiſſimus Claudius Sanctesius [2].

[1] *l. 3. c. 2.*
[2] *præfat. ad repet. de Euch.*

§. VIII.

Sexta Ratio, ex inanitate fundamentorum quibus Prætenſa mutatio notionis vocum, & reformationis Dictionarii, innititur.

31. ARgumentor ſextò, monſtrando, Adverſarios omnia hactenus propoſita incommoda, devorare abſque fundamento. Hoc ut evincam, breviter recolo, quæcunque in Lini & Cleti ſcriptione occurrerunt, ad hujus novitatis comprobationem, & tituli *Immaculatæ Conceptionis* proſcriptionem.

Primum ac præcipuum, quod ab his Theologis urgetur, eſt; quod niſi admittatur, à tempore Gregorii XV vocem *Conceptionis*, aliud ſignificare quàm priùs, atque adeò non ampliùs ſignificare animationem primam, ſed longè aliud; ſequeretur, Pon-

tificem illum, suo decreto, quo edixit, festum quod agitur VIII Decembris, esse celebrandum tantùm sub vocabulo *Conceptionis*, definivisse, tanquam ex fide certum, primam Deiparæ animationem fuisse absque peccato Originis: quod tamen ipse Gregorius, negat ab se esse definitum. Hoc autem sequi ex decreto Gregorii, nisi mutata per eum sit notio nominis *Conceptio*, probant Adversarii: quia Conceptio quam Pontifex proponit ut objectum cultus religiosi, debet necessariò esse sancta; non sanctitate dubia, sed explorata, & certa secundùm fidem. Cum igitur Pontifex mandet, in celebratione festi & officii de Conceptione, præteriri alias voces compossibiles cum sententia contendente primam Virginis animationem fuisse Originali peccato maculatam; jubeat verò adhiberi solam vocem *Conceptionis*, necessarium prorsus est, ut ab eo tempore significatum vocis *Conceptio*, non arctetur amplius ad primam animationem, sicut priùs arctabatur, sed extendatur ad notionem utrique sententiæ communem; ita ut juxta illam significationem ei voci de novo substratam, prima virginis animatio, agnosci ac dici possit maculata: unde concluditur; nùnc *Conceptionem* nòn posse dici *immaculatam*; quia probabilitas alterius senten-

ſententiæ, cui Eccleſia nullum intulit præjudicium, non poteſt cohærere cum eo attributo *immaculata*, cadente in Conceptionem, quamvis ante decretum Gregorii, cùm vox *Conceptio* non gravidabatur notione indifferente ad utramque ſententiam, poſſet dici *Conceptio Immaculata*, quia non excludebantur voces, quibus alia ſententia labem Originalem Virgini illinens, efferri poterat. Hoc eſt primarium fundamentum, cui Adverſarii inædificant proſcriptionem illius pronunciati, *Conceptio B. Virginis eſt immaculata.* Quo fundamento jacto, exclamat interrogando Linus; Quis ergo non videt, diverſitatem ſtatus in acceptione hujus nominis *Conceptio*, ante Gregorium XV, & poſt illum?

32. Non eſt tamen difficile, monſtrare hoc fundamentum eſſe planè ruinoſum. Neque enim ſi Gregorius XV dixit, velle ſe, ut omnes, octavo Decembris, feſtum & officium peragerent ſub nomine *Conceptionis*, ſumptæ prout ea vox tunc ſonabat; hoc eſt pro prima Virginis animatione, eamque Conceptionem propoſuit pro objecto cultus Religioſi, & laudabilis erga Deiparam pietatis, conſequens eſt, ut definierit tanquam ex fide certum, quod prima Virginis animatio fuerit labis originariæ expers &

immaculata. Nam ad ſtatuendam Conceptionem ſic acceptam, pro objecto cultus, ſufficit ut Pontifici viſum ſit pium ac probabile, quod B. Virgo ſemper labe caruerit, ejúſque prima animatio fuerit immaculata. Et hoc eſt, in quo adverſarii, vel ultrò cœcutiunt, vel obturatos habent oculos, quibus perſpiciant, quando definitur cultum alicujus perſonæ eſſe licitum, & religioſum ac pium, non idcirco ſtatui, ut ex fide certum, quod perſona, cui cultus decernitur, ſit ſancta & collucens gratia ſanctificante. Poteſt enim religiosè ac piè coli, ex ſola certitudine morali, aut ex prudenti & probabili judicio, quòd ſit cultu digna.

33. Habemus evidentiſſimum exemplum in Nativitate & Præſentatione B. Virginis, quæ religioſo cultu quotannis ſunt illuſtres: neque tamen ex fide definitum eſt, quod B. Virginis Nativitas fuerit ſancta; cùm id ſolùm habeatur ex moraliter convincente congruitate, ob prærogativam Nativitatis ſanctæ aliis quibuſdam puris hominibus conceſſam: quæ prærogativa multò magis Virginem decuit: ac proinde nullo modo poteſt videri veriſimile, Virgini defuiſſe. Multò minùs definitum eſt, Virginem in Templo fuiſſe præſentatam; ſed id ex paucorum non adeò antiquorum teſtificatione,

tanquam pium & veriſimillimum, religioſò cultui objicitur, magno fidelium bono. De Aſſumptione, quatenus ſpectat præcocem Virginis anaſtaſim, & corporis jam redivivi ſublationem in Cœlum, idem dicere liceret. Nec enim eſt fide certum, quod B. Virgo ſit eo modo aſſumpta in Cœlum, ut ex multis Doctoribus oſteuditur in Diptychis [1]. Et tamen ea Aſſumptio, eſt religioſiſſimum anniverſariæ ſolemnitatis objectum. Non minùs perſpicuum eſt, exemplum de ſanctis Canoniſmo exornatis: ago de illis Sanctis, quos Scriptura, aut verbum Divinum traditum, non proponit ut Sanctos; ſicut proponit Deiparam, & Apoſtolos, quorum nomina ſcripta in Cœlis fuiſſe teſtatur: Qui ergo Canoniſmo honeſtantur, & poſt diſcuſſam ritè cauſam, diplomate Pontificio renunciantur ſancti & cultu digni, haud dubiè honeſtè coluntur, & religioſè ac piè: neque tamen fide certum eſt, eos ſanctos eſſe, ut expreſsè tradit S. Thomas [2], conſentiuntque primarii quique Theologi; ac nominatim Cajetanus [3], Canus [4], Corduba [5], Malderus [6], Suarez [7], Vaſques [8], & alii, ſuo loco recenſiti. Ac ut præcidamus diſputationes non neceſſarias, ſaltem de his qui *beatificati* duntaxat dicuntur, certum eſt, eos piè ac religioſè coli; quamvis nemo

[1] *parte 2. p.x. n.1.*
[2] *quod l. 9. art. 16.*
[3] *4.1. opuſc. tract. 15 cap. 8.*
[4] *5. de locis. c. 5.*
[5] *l. 4. q. 12.*
[6] *tract. de Pont. diſp. 4. prop. 4.*
[7] *diſp. 5. de fide l. 8. nu. 8.*
[8] *1.2. d. 115. nu. 94.*

E dixit,

dixit; eorum cœleſtem gloriam fide divina eſſe tenendam. Igitur cultus religióſus non infert certitudinem fidei de ſanctitate perſonæ quæ colitur. Simile eſt, de hac numero hoſtia conſecrata, quæ ſub ſacrum adoranda proponitur: & certum eſt, ex prudenti judicio quod ſit verè conſecrata, piè ac religiosè coli, quamvis non ſit divina fide certum, quod ſit conſecrata. Quid ſi enim is, qui miniſterium conſecrationis obivit; defectu Characteris, aut intentionis neceſſariæ, nihil fecit? Non diſſimiliter igitur in re noſtra, quamvis non ſit ex fide certum, primam Deiparæ animationem fuiſſe immaculatam; tamen quia prudenter judicatur talem fuiſſe, idque Pontifices pium, & probabile, & expers cujuſvis periculi agnoſcunt, rectè Conceptionem ſic ſpectatam proponunt fidelibus, ut objectum cultus Religioſi, ſalva contrariæ adverſariorum opinationis immunitate à cenſura hæreſeos, vel erroris, quamdiu Eccleſia hærens in Conceptionis immaculatæ ſumma probabilitate ac pietate, non vult ad penitiora progredi in hoc negotio. Sed quorſum quæruntur in plano ſalebræ? Ipſimet Adverſarii fatentur Sixtum IV, & alios Pontifices Gregorio XV anteriores, approbaſſe celebrationem Immaculatæ Conceptionis, ſumendo

mendo *Conceptionem* pro prima animatione: Nec tamen idcirco definire intendebant tanquam ex fide certum, Conceptionem esse Immaculatam, ut etiam Adversarii profitentur. Quare ergo Gregorius XV censendus esset definisse Conceptionem esse immaculatam, quia eam pro objecto Religiosi cultus proposuit, nisi *Conceptionis* nomen usurpasset in alio sensu, quàm pro prima animatione?

§. IX.

Detersa calumnia sextuplex, impacta titulo Conceptionis immaculatæ, *spectatis illum tribuendi fundamentis.*

34. SIc disjecto primario fundamento, ex quo adversarii contendunt factam esse à Gregorio XV mutationem significationis vocis *Conceptio*, & inductam necessitatem proscribendi à *Conceptione* sic reformata, titulum *Immaculatæ*; attingenda obiter ac cursim sunt alia quædam, quibus Linus & Cletus gravant piam sententiam cui inhæremus, & titulum *immaculatæ* à Conceptione Deiparæ proscribendum decernunt. Nam etiam, hæc pars est non postrema fundamentorum quibus adversarii

inædificant homonymiam, vocis *Conceptio*, ejuſque notionem excludentem titulum *immaculatæ*, ſubſtratam ut volunt à Gregorio XV.

Cauſantur itaque imprimis, ſtare adversùs eum titulum, *autoritatem omnium SS. Patrum ac Doctorum Antiquorum:* nec eum titulum inniti niſi fundamentis admodùm ruinoſis; puta *Apocrypha definitione Concilii Apoſtolici, confictis revelationibus, miraculis ſomniatis, & Bullis Pontificum adulteratis.* Ejuſmodi verò non eſſe fundamenta ſententiæ negantis Conceptionem immaculatam, gloriatur Linus, qui hac gloriatione, immane quantùm piæ ſententiæ aſſertores ſauciat; ſed ita tamen, ut eâdem ſe ſicâ confodiat. Expendamus tantiſper ſingula illud breviter præfati, opportunum ſic maximè videri monitum ab Athenienſibus facto potiùs quàm voce ſuggeſtum, cum aras contumeliæ ac impudentiæ, ſtatuerunt. Fana vocat Tullius agens de ſcelere Cyloniano [1]. Lapides argenteos vocat Pauſanias [2], aras Plutarchus [3] & Heraclides Ponticus [4], ac Zenobius [5] parœmiaſtes, omnes per Theophraſtum. Iubebantur accuſator & reus accuſationem depellens, iis lapidibus aut aris inſidere, accuſator quidem ei cui nomen erat *contumeliæ*, reus autem ei cui nomen erat

1 *l. 2. de leg.*
2 *in Atticis.*
3 *in Solone.*
4 *in fragm. politiarum*
5 *adag.* θεὸς ἡ ἀναίδεια.

erat *impudentiæ*. Significabant autem Athenienses indicta utrique parti concertanti ea insistentia, criminatoris esse absque contumelia accusare, rei verò esse incerta probra absque impudentia depellere. Sic enim institutum illud Atheniensium rectè exposuit Iacobus Nicolaus Löensis. An criminator in hac causa, aræ contumeliæ institerit, exoraturus à contumeliis indignis abstinentiam; viderit ipse: quanquam quæ ab eo intorta referemus, planè monstrabunt, quàm infeliciter litaverit. Nostrum erit ad atroces contumelias, & quibus vix possint acerbiores inferri, tenere moderationem, ac pudenter Deiparæ causam agere tametsi efficaciter, & ita ut in tuitione decorum tantæ matris, ac impactorum ei probrorum non prævaricemur. Esto, atrocitas contumeliarum quibus pia sententia ejusque assertores impetuntur, robustiorem cœni regestionem admitteret.

[1] *libro de legibus.* [2] *lib. 5. miscell. c. 7.*

§. X.

Labes Prima, quod hujusmodi titulus sit contra omnes Patres, eluitur.

35. QVòd sententia tribuens *Conceptioni* titulum *immaculatæ*, dicitur esse *contra omnes sanctos Patres, & Antiquos Do-*

ctores, atrociter injurioſum eſt illius ſententiæ aſſertoribus. Hoc enim perinde eſt, ac ſi diceretur, eam ſententiam eſſe hæreticam. Ratum quippè eſt in Dei Eccleſia, doctrinam ſanam eam eſſe habendam, quæ eſt conformis communi ſenſui ſanctorum Patrum. Id enim eſt idoneum argumentum verbi Dei, vel ſcripto comprehenſi, (cujus explicatio ad communem ſenſum Patrum eſt exigenda, ut ſanxit Tridentinum Concilium [1]) vel certè verbi traditi, ac per manus ad nos tranſmiſſi, ut fuſiùs exponunt Carbo [2], Molina [3], Gillius [4], paſsímque qui declarant locos Theologicos; vel fundamenta ad ferendas de propoſitionibus Cenſuras aperiunt: viceverſa demonſtrantes, doctrinam cum ſenſu communi ſanctorum Patrum pugnantem, reprobam eſſe, & hæreſi vel errore ſordere. Hoc adverſarii, de ſententia immaculatam Conceptionem approbante, non auſint dicere; quia eſt manifeſtè contra Sixti IV decretum, in Concilio Tridentino confirmatum.

[1] *ſeſſio* 4.
[2] *l.* 4. *c.* 19. *introd. ad Theol.*
[3] 1. *p. q.* 1. *art.* 8.
[4] 1. *p. l.* 1. *trac.* 7. *cap.* 13. *num.* x.

36. Solus poſt Sixtum Bartholomæus Spina, ut erat homo nominis ſui, & ſupra Hipponactem mordax, ac ut Catharinus de eo ſcribit, *terribiliter ac infrunitè loquens, adeò acutè ut ſpinam eſſe, facilè agnoſceret*; auſus eſt, piam illam ſententiam damnare hæreſeos:

Et

Et acerbiſſimè ſcripſit in Cajetanum, tametſi Magiſtrum Ordinis Generalem, ob ea quæ habet 1. 2. q. 81. art. 3. Ibi enim præmittit Cajetanus, de fide eſſe, quod omnis utriuſque ſexus, ab Adam ſecundùm rationem ſeminalem proveniens, ex ipſa ſua generatione ſit obnoxius peccato Originali: quia aliter non indigeret redemptione per Chriſtum: quod dicere, eſſet hæreticum: quamvis ad indigentiam redemptionis, ſufficiat obnoxium fuiſſe peccato Originali, illudque incurriſſe, vel in actu, vel in neceſſitate habendi illud: neque enim ſolùm redemptione eget, actualiter captivus, ſed etiam obnoxius Captivitati. Hæc omnia ibi Cajetanus, qui ſubdit: *Et hæc bene notabis tu Thomiſta, ne nimio zelo, non ſecundùm ſcientiam, accenſus, erronea dicas, quæ erronea non ſunt, cùm de Beatiſſimæ Virginis Conceptione diſputas, aut prædicas.* Hæc ſapientiſſima Cajetani monitio, adeo pupugit Spinam, ut oblitus pudoris, eadem petulantiâ in Cajetanum bacchatus ſit, quâ ſolet in Scotum, aut Scotiſtas: ut videre nominatim eſt, in digreſſionibus quas intexuit lectionibus ſancti Thomæ in Metaphyſicam, filum cannabinum admodùm craſſum, aureo ſubtegmini immittens. Adeo enim ibi inhorreſcit ejus ſcriptio ut nullus ſit rhamnus aut paliu-

rus horridior. Contendit itaque Spina, malè pronunciasse Cajetanum, quòd non sit damnanda hæreseos, exclusio peccati Originalis à B. Virgine, dummodò admittatur habuisse contrahendi illius peccati debitum, nisi divina præservatio actum exclusisset. Hæc audiens Spina, continet aures suas, & impetum facit in Cajetanum; integro adversus eam Tractatu, qui inter ejus Opuscula legitur, editus longè post Cajetani obitum; pervicaciter & obfirmatè contendens, hæreticum esse, negare quod B. Virgo reipsa, & actu contraxerit peccatum Originale. In quo Spina, quantumcunque laverit se nitro, & multiplicaverit sibi herbam borith, non potest purgari à gravi culpa, aut eximi ab excommunicatione per Sixtum priùs intorta. Adversarios autem cum quibus nunc res est, existimo cautiùs agere. Abstineant ergo necesse est, infami illa nota, quâ piam sententiam inusserunt, dicentes eam esse contra *communem sensum omnium sanctorum Patrum, & antiquorum Doctorum:* hoc enim perinde est ac dicere, eam esse erroneam, vel hæreticam.

37. Absit verò ut admittamus, sanctos Patres, & antiquos Doctores omnes, stare ab Adversariis. Quinimo maxima Patrum pars, contrarium habet: & ex omnino multis

multis quos Bandellus allegabat, pars non modica infideliter citatur, & per adulterationem manifeſtam, ut jam infinities eſt monſtratum à graviſſimis recentioribus: pauciq;illi qui pro adverſariis eſſe videntur, ferè agunt de debito contrahendi peccatum Originis: cui debito, (quidquid recentiorum, plerique ad alterum extremum progreſſi ſtatuant) veriſimilius eſt ſubjacuiſſe Deiparam. Vix aliud intendiſſe Patres, cum aliqua dixerunt, quibus in ſpeciem viſi ſunt minùs attentis,adversùs immaculatam Deiparæ Conceptionem ſentire, monſtratur in Diptychis Marianis [1], poſt Thomam de Argentina [2], Petrum Caniſium [3], & Catharinum in Cajetani impugnatione [4].

38. Quod ſi liberet concedere, Patres olim faviſſe adverſariis, (quod nunquam dabo) in promptu eſſet reſponſio quam ipſimet FF. Prædicatores jam olim ſuggeſſerunt, cùm anno 1524, Hiſpali in Manuali ab ipſis edito, ſic edixerunt. [Quia Ordo Prædicatorum, ſolitus eſt ſanctorum Doctrinæ adhærere; defendit huc uſque opinionem quod B. Virgo fuit concepta in Originali. Sed jam de hoc non eſt curandum; cùm Materia ſit nullius utilitatis, & valdè ſcandaloſa: præſertim cùm tota ferè Eccleſia, cujus uſus, & autoritas ſecun-

[1] *par. 2. punc. 2. à num. 27.*
[2] *in 3. d. 3. q. Vnica art. 1.*
[3] *l. De Deip. cap. 7.*
[4] *l. 4. à p. 291.*

dum B. Thomam prævalet dicto Hieronymi, & cujuſcunque alterius Doctoris, jam aſſerat quod fuit præſervata. Nec mirum, quia tempore Auguſtini, tanta quæſtio erat de Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis: Vnde dicit: Homo non fingat mendaciter apertum, quod Deus voluit manere occultum. Et tamen jam univerſaliter tenet Eccleſia, quod ſit aſſumpta in corpore & anima; & oppoſitum nullus auderet jam opinari.] Firmarunt hæc magna ex parte, ejuſdem Ordinis Patres, in Capitulo Valliſoletano anno 1605. Itaque quamvis negamus, Patres (majori ſaltem ex parte) faviſſe adverſariis, & paucos illos quos in ſpeciem pro ſe habent, facilè explicationem admittere, merito contendamus; tamen etiamſi Adverſarii, contrarium evincerent (quod nunquam facient) potiorem debere eſſe ſenſum Eccleſiæ liceret reponere: ut vides ipſoſmet FF. Prædicatores agnoſcere, poſt S. Thomam [1].

[1] 2.2. *q.* 10. *art.* 12.

39. Quod verò nominatim Cletus, urget Sanctiſſimum Dominum Innocentium, ad agnoſcendam Conceptionem Deiparæ maculatam, exemplo deceſſorum ſuorum, Innocentii ſecundi, & Innocentii tertii, ac Innocentii quinti, Sanctis Patribus meritò annumerandorum, cum fidelium omnium

nium Patres fuerint; non ſimpliciter, ſed ſubdolè eſt factum. Nam Innocentius quidem ſecundus, quo libro ſcripſerit quod ex eo allegatur, mihi incompertum eſt. Vnicum enim ejus opus, quod in Canticum Canticorum exaraſſe dicitur, & in Bibliotheca Sancti Galli apud Helvetios aſſervari ferunt, necdum Lucem vidit. Quod ſi igitur vocantur hic quæ non ſunt, tanquam ea quæ ſunt? Hæc ſanè Innocentii ſecuudi allegatio primùm facta eſt à Vincentio Bandello de Caſtro Novo. At hic autor adeò infrunitè mendax in allegandis Patribus atque Doctoribus deprehenſus eſt, ut ſuos quoque puduerit tot falſiloquiorum, truncationum, adulterationum, ſuppoſititiarum allegationum quibus univerſa Bandelli ſcriptio exuberat. Sed ut res ſe habeat, verba quæ ex Innocentio ſecundo allegantur, facilem admittunt explicationem. Monſtrans enim quàm differens fuit Evæ & Deiparæ nitor; ait, illam abſque culpa conceptam, filios cum culpa concepiſſe: Mariam verò ita eſſe in culpa productam (nempe vi generationis ordinariæ ex Adamo, ac niſi divina præſervatio interveniſſet) ut tamen filium ſine ulla culpa produxerit. Quæ verborum Innocentii explicatio, eſt per ſe fluens, & expedita; nec minùs

nùs congruit, quàm expositio illa generalium locutionum scripturæ & Patrum, quibus universè asseritur, non esse hominem qui non peccet; & justos quoque, septies in die cadere, ac neminem in mundum esse à sorde, saltemque à labeculis minutorum peccatorum: Et tamen certum est ex fide, B. Virginem illis locutionibus non comprehendi, ut declaravit Concilium Tridentinum, tametsi locutiones sunt universales, & veræ; quia comprehensuræ quoque essent B. Virginem, nisi speciali privilegio divinitus fuisset communita, & ne laberetur, prohibita. Aliam loci Innocentii interpretationem mox dabo tractans locum secundum ex Innocentio tertio, cujus est locus qui allegatus est tanquam Innocentii secundi, ut plures Innocentii, minùs faventes Deiparæ, ingererentur Innocentio X.

40. Non minùs facilè expeditur Innocentius tertius [1] qui sermone quem habuit cum adhuc esset Lotharius, Canonicus Regularis, tantùm ait, B. Virginem fuisse mundatam à peccato Originis: quod est accipiendum eodem sensu, quo apud D. Ambrosium [2], *Caro Christi* dicitur fuisse à *Spiritu Sancto expiata*; quod idem est atque *mundata.* Sicut ergo non idcirco Caro Christi ullis peccati sordibus fuit inquinata, ut *expiata*

[1] *Serm. de Purit. B. Virg.*

[2] *in cap. 8. ad Rom.*

piata & *mundata* in ſenſu quem cortex vocis præfert, dici potuerit: ſed dicta eſt *expiata*, ſive *mundata*, quia, tegente Deo, ab omni labe manſit immunis; Ita idem proportione ſtatuendum eſt, de Deiparæ mundatione à peccato Originali. Id quod multo magis de ea valet, quàm de Chriſto, qui nulla ratione poterat eſſe peccati ſordibus obnoxius; quibus ſubjacuiſſet Deipara niſi obſtitiſſet divina præſervatio; quæ fuit virtualis & anticipata mundatio. Sicut etiam redempta à Chriſto dicitur, quamvis nunquam fuerit ſerva peccati, & captíva ſatanæ; quia præventa eſt ne captivaretur: quæ fuit anticipata & virtualis exſolutio à captivitate, & gratioſior liberatio, quàm ſi poſt incurſum ſervitutis, annumeratum eſſet litrum, & pretio comparata libertas. Opponi præterea ex Innocentio tertio ſolet, illud ex ſermone ejus ſecundo de Aſſumptione B. Virginis, inter pertractandum anthitheſes varias quibus Eva & Maria contraponuntur. [Illa (Eva) fuit ſine culpa producta, ſed produxit in culpam. Hæc autem (Maria) fuit in culpâ producta, ſed ſine culpa produxit.] Hæc antitheſis nullo negotio retinetur, ſalvo nitore Conceptionis paſſivæ Deiparæ, ſi illæ voces *in culpa producta*, referantur ad culpam parentum Dei-

paræ,

paræ, generantium prolem cum sua aliqua culpa. Nihil quippè proclivius est, quam ut conjuges quantumvis pii & sanctitate præditi, culpam aliquam admittant in usu conjugii, abripiente vehementis delectationis illice voluntatem, aliquatenus ultra recti exquisitè sumpti terminos. Quod enim Lactantius [1], etiam vehementem libidinem in proprio thoro, culpa carere pronunciavit, accipiendum est de carentia culpæ gravis, non autem de omni prorsus culpa, quam perfacilè in tali opere obrepere, sæpè docet D. Augustinus, & desertè quoque S. Fulgentius [2]. Et ad illius incendii temperationem in Ecclesia Christiana ex usu perantiquo, de quo Turrianus [3]; innuiturque etiam à S. Paulino in calce Epithalamii Iuliani & Iæ, conferre censetur Sacerdotalis benedictio, ante conjugii usum præmitti solita, cujus quamvis aliæ prætereа sint utilitates, hæc tamen non est exigua, quod interventu piæ illius apprecationis, & precum sanctificantium, quasi ventus roris fornacem Babylonicam perflet ac temperet ne in æstus illos effervescat, de quibus Serarius [4] ad monitum Angeli datum Tobiæ juniori, conjugium ineunti. Quamvis ergo parentes Virginis essent sanctissimi, nec dubium sit quin conjugale com-

[1] *lib.* 6. *instit.* *cap.* 16. & 23.

[2] *l. de fide ad Petr. cap.* 3.

[3] *lib.* 5. *contra Magdeb. c.* 3.

[4] *in c.* 6. *Tob.* 4. 16, & 17.

commercium exercuerint in omni juſtitia & ſanctitate coram Deo: Tamen Innocentius captans antitheſes inter Evam ſine ulla prorſus culpa à Deo ipſo procreatam, & B.Mariam à parentibus humano more procreatam, ingeſſit mentionem leviculæ alicujus culpæ, quæ ſaltem ut plurimùm, aut etiam ferè ſemper parentibus conjugio ex ſe immaculato utentibus, obrepit; & ut talis quædam labecula in eo ipſo commercio ex quo B. Virgo eſt procreata, leviſſimè ſanctos illos conjuges maculaverit, cogitare potuit. Qualiſcunq; verò atomus (ut ita dicam) culpæ, ſatis Innocentio fuit ad contrapoſitionem & antitheſim Evæ ac B. Mariæ circa illius effectionem abſque ulla culpa, & hujus Conceptionem activam cum culpa; non ipſius Virginis, ſed parentum activè eam concipientium. Non conſentior quidem huic Innocentii dicto tanquam certo, qui alibi oſtendo, commercium parentum B.Virginis ex quo ipſa prodiit, fuiſſe undecunque nitens ex ſpeciali Spiritus Sancti providentia. Tantum aperio, quid Innocentio ſit viſum, & in quo ipſe antitheſim ortus primæ ac ſecundæ Evæ conſtituerit, quoad unius plenum nitorem penes cauſam efficientem, alterius verò nonnullam maculam in eodem cauſæ

genere, absque ulla tamen effectus producti sive B. Virginis labe.

41. Tandem summus Pontifex Innocentius V, nihil tale dixit quale ex eo allegatur: nimirum quod *B. Virgo fuit in utero Matris sanctificata, non ante animationem quia tunc gratiæ capax non erat; nec etiam in ipsa animatione, quia tunc Originale peccatum non contraxisset; & sic non eguisset universali Christi redemptione, quod non est dicendum. Sed piè considerandum est, quod citò post animationem, non tamen ipso momento, à peccato fuit per gratiam mundata & sanctificata: aliter fuisset æqualis puritatis cum Christo. Hoc non est dicendum.* Nihil horum dixit Papa Innocentius V, sed neque apud F. Petrum de Tarentasia, Ord. Prædicatorum, in Romanum Pontificem postea assumptum, & nomine Innocentii quinti donatum, tale quid revera legitur. Imo ipse in 3. d. 3. planè tradit contrarium, & Conceptionem Deiparæ agnoscit fuisse immaculatam. Quod si alicubi dixisset quæ ex eo sunt prolata, facile esset respondere, non esse adscribenda Innocentio, quæ F. Petrus in Cœnobio dixerat, cum ejus doctrina multis furfuribus scateret: in quibus cribrandis, laborandum fuit Sancto Thomæ, jussu Magistri Generalis Ioannis Vercelen-

sis;

ſis; qui centum & octo propoſitiones ex libris Petri de Tarentaſia, cenſendas miſerat ad S. Thomam. Poſſit verò & ipſe Petrus, de ſe jam Pontifice, dicere, quod Dux Aurelianenſis, evectus in Regem Francorum Ludovicum XII, repoſuit; francorum Regis non eſſe, pro Duce Aurelianenſi agere. Quod ſi Adverſariis hæc pro Innocentio V, reſponſio non facit ſatis, cogitent quod reſpondeant, ſi urgeantur autoritate Alexandri V, qui in 3. diſt. 3. cum eſſet F. Petrus de Candia Ordinis Minorum, ſtetit pro Conceptione immaculata, eamque apertiſſimè comprobavit. Hæc ſtrictim ad autoritatem omnium Patrum, qua Linus, piam ſententiam immaculatæ Conceptioni patrocinantem, gravabat.

§. XI.

Extergitur labes ſecunda quod Titulus Immaculatæ Conceptionis *omnes Priſcos Doctores habeat Adverſantes.*

42. IAm quod Doctoribus omnibus Antiquis, adverſari dicitur pia ſententia; per auxeſim, imo prodigam veritatis dilapidationem, dictum eſſe, demon-

ſtrare nullo negotio liceret, niſi id pridem alii diffuſiſſimè monſtraſſent. Et verò an non Schola Scotiſtarum, multos & inſignes habuit antiquos Doctores? At ii ad unum omnes, à primo, qui vel S. Antonius Patavinus, vel Alexander Alenſis habendus eſt, ad hodiernos omnes, ſtant acerrimè pro Conceptione Immaculata? Qua igitur fide jactatur, omnes antiquos Doctores impugnaſſe Conceptionem Immaculatam? S. Antonium Conceptioni immaculatæ adhæſiſſe, loca ex eo ab aliis annotata, fidem faciunt: nec ex fide allegatur in contrarium, ſerm. de Nativ. B.V. cum nullus talis apud eum extet ſermo. De Alexandro Alenſi; dictum eſt in Diptychis. S. Bonaventura [1] viſus eſt maculatæ Conceptioni patrocinari in Commentariis tertii ſententiarum, quia tunc junior erat, & Mauritii Epiſcopi Pariſienſis interdictum, ſcribentes in Gallias, angebat: ſed regreſſus in Italiam & ſenior factus, contrarium ſenſit. Hæc ejus verba ſunt, ſerm. 2. de Nativ. B. Virginis ad finem Tomi tertii. [Domina noſtra, fuit plena gratia præveniente in ſua ſanctificatione: Gratia ſcilicet præſervativa, contra fœditatem Originalis culpæ, quam contraxiſſet ex corruptione naturæ, niſi ſpeciali gratia præventa præſervatáque fuiſſet:

[1] in 3. d. 3. q. 2.

ſet : Solus enim filius Virginis , fuit ab Originali culpa immunis , & ipſa mater ejus , Virgo. Credendum eſt enim , quod novo ſanctificationis genere , in ejus Conceptionis primordio Spiritus Sanctus eam à peccato Originali , non quod infuit, ſed quod infuiſſet , redemit ; atque ſingulari gratia præſervavit.] Similia habentur in 1 , & 3 , ſermone. Et in hoc poſtremo allegantur duo anteriores ſermones : & proferuntur indidem verba quædam , ex proximè recitatis , ſpectantia immunitatem Deiparæ ab Originali peccato; ut videas , quàm vana ſit conjectura Angeli Roccæ , qui ſermonem illum ſecundum è quo plagulam carpſimus , abjudicat S. Bonaventuræ , eo quod ibi S. Bonaventura clarè agnoſcat immaculatam Conceptionem , quam in 3. ſentent. negaverat. Sed meminiſſe oportuerat Roccam , duodecim eſſe horas diei : Et unum ac eundem autorem , pro varietate divini luminis , poſſe priorem ſententiam quam falſam deprehenderit , recantare.

43. Idem de S. Thoma pronunciat Gulielmus Vorrilongus [1] : eum ſcilicet nunc hoc , nunc illud de hac re tradidiſſe. Nam in 1. ſent. [2] explicatiſſimè negat B. Virginem contraxiſſe peccatum Originale. Alia

[1] *in 3. d. 3.*
[2] *diſ. 44. q. 1. art. 3. ad. 3.*

ex eo loca ſignantur in Diptychis; ubi etiam admonetur, apud aliquos ſuſpicionem eſſe adulterationis in q. 27. tertiæ partis artic. 2. ad 4. Sicut conſtat varias fermentationes (maximè circa hoc negotium) ab aliquibus paſſum eſſe S. Thomam. Similiterque Albertus [1], qui paſſim citatur contra Immaculatam Conceptionem, adulteratus eſt manifeſtè. Sic enim allegatur. [Dicimus; B. Virginem contraxiſſe Originale peccatum, nec fuiſſe ſanctificatam ante Conceptionem, nec in Conceptione; ſed poſt Conceptionem. Dicere autem oppoſitum, & hæreſis condemnata à B. Bernardo, & ab omnibus Magiſtris Pariſienſibus.] Sic quidem Albertus, ex fide infida allegantiū illum contra Conceptionem Immaculatam; contra quam revera nihil habet; cum tantùm iſta ſcribat. [Dicimus quòd B. Virgo non fuit ſanctificata ante animationem. Et qui dicunt oppoſitum, eſt hæreſis condemnata à B. Bernardo in Epiſtola ad Lugdunenſes, & à Magiſtris omnibus Pariſienſibus.] Heu priſca fides! Poſſem ſimiliter ex aliis Ordinibus, aut ex ſecularibus proferre multos antiquos Doctores, ſi res ferret. Sed hoc ſpecimen eſſe ſatis videtur, ut liquidò appareat, quanta cum prodigalitate veritatis, Adverſarii aſſerant ſententiam adver-

[1] in 3. d. 3. art. 4.

adverſantem Conceptioni Immaculatæ, eſſe omnium antiquorum Doctorum.

Non priùs hinc excedo, quàm notaverim, Originem nonnullius varietatis quæ in ſcriptis priſcorum Scholaſticorum deprehenditur, dum eorum aliqui quandoque agnoſcunt Conceptionem Deiparæ eſſe immaculatam, quam alibi tradunt ſorduiſſe peccato Originis. Veriſimile eſt eos alicubi cum ſcilicet nitorem Conceptionis agnoſcunt, expreſſiſſe ſenſum ſuum. Aliàs autem profitendo contrarium, expreſſiſſe ſenſum alienum, & adactos ſerviſſe tempori. Cum enim utraque pars videretur poſſe probabiliter ſuſtineri, & ſuppeterent haud inania fundamenta, quibus innixi, ſive hanc ſive appoſitam partem firmarent, facilè eveniebat, ut cum liberum erat expromere ſenſum ſuum, piæ ſententiæ ſuffragarentur: cum autem metu accerſendi ſibi aliquod incommodum, non poſſent aperire rotundè ac ſyncerè mentem ſuam, ſervirent tempori; quod in re minùs tunc explorata, & utrimq; in ſpeciem probabili, fas eſſe videri poterat, & in rebus opinabilibus factum ſæpè à Sanctis & à Philoſophis notavit Gabriel [1]: Quia ergo Mauritius Epiſcopus Pariſienſis, ex ſuo peculiari ſenſu quod conceptio Deiparæ fuiſ-

[1] *in* 4. *d.* 4. *q.* 1. *art.* 3. *dub.* 2.

 ſet

ſet maculata peccato Originis, interdixerat celebratione feſti Conceptionis B. Mariæ, in Eccleſia Pariſienſi, & ejuſdem Academiæ Doctores aſſertionem Conceptionis Immaculatæ propugnare vetuerat; plerique Scholaſtici Doctores, ne exautorarentur, aut Epiſcopi & partiariorum ejus offenſionem incurrerent, Pariſiis docendo aut ſcribendo, contra Conceptionem Immaculatam ſteterunt; cui alibi ſcribendo, ubi ceſſabant cauſæ inducendi ſenſum contrarium, haud inviti ſuffragabantur. Decreti à Mauritio editi meminit Altiſſiodorenſis [1]. Suntque qui illud decretũ conſignent an. 1175. Ab eo igitur anno uſque ad annum 1346, quo conſtat de contrario decreto Pariſiis edito, & indicta emiſſione juramenti omnibus Doctoribus de tuendo nitore Conceptionis, aliqui Doctores, nunc unum, nunc aliud viſi ſunt tradere. Nempe Pariſiis ut ſcenæ ſervirent, docendo Conceptionem maculatam; alibi verò ex ſua mente, tradendo fuiſſe Immaculatam. Affine eſt quod nunc videmus in Gallia, prudentiores Thomiſtas, de ſuggeſto ſive templorum, ſive Scholarum, ne incurrant in odium omnium, & grati ſibi accerſant gravia damna, publicè docere Conceptionem Immaculatam. Pater de Landes, qui poſtea in Epiſcopum aſſumptus

[1] *lib. 3. ſumma tract. 1. cap. 3.*

ſumptus eſt, cum Lugduni ad S. Crucem Conciones per adventum haberet, explicatiſſimè pro Conceptione Immaculata ſtetit, cum primaria illa Galliarum Eccleſia nitori Conceptionis addictiſſima, dejectionem de ſacro ſuggeſto, Concionatori ſi ſenſum ipſius convelleret, vel intentaſſet, (ut fama erat) vel irrogatura non dubitaretur. Fruſtra ſignarem alia ſingularia exempla, cum hodiéque videamus apud Hiſpanos & Luſitanos, qui volunt de gradu decedere & cathedris ineundis prohiberi, vel de jam initis deturbari, contra privatum ſenſum ſuum cui in cœnobio inhærent, ſtare publicè pro Conceptione Immaculata, & Sacramento de ea pro ſuggeſto tradenda ſe aſtringere haud illubentes. Idem ergo accidiſſe potuit pleriſque Scholaſticis Pariſienſibus, maculatam Deiparæ Conceptionem aliquando tradentibus, ob vigens tunc Mauritii Epiſcopi decretum; cum aliàs ubi liberè poterant, ſtarent pro ejuſdem Conceptionis nitore. Sic potuit fieri ut Hervæus Magiſter Generalis Dominicanorum, cum in 3. d. 3. profeſſus eſſet Lutetiæ Conceptionem maculatam, eidem prorſus nitenti patrocinaretur in 2. ad Corinth. ad Caput 5. Item ut Paludanus qui eadem d. 3. Pariſiis docens,

peccatum Originis B. Virgini adſcripſerat, factus Panharcha contrarium tradat, & quidem explicatiſſimè ac ferventiſſimè, tribus de Conceptione ſermonibus. Alenſis in ſumma Lutetiæ exarata, inhæret decreto Mauritii, cujus contrarium integro opere alibi tradidit factus ſui juris. Non eſt inveriſimile, referendum eſſe ad hanc Originem, SS. Thomæ ac Bonaventuræ hac in parte varietatem, nunc unum, nunc oppoſitum in hac controverſia tradentium.

§. XII.

Eluitur Macula tertia, quod Titulus Immaculatæ Conceptionis, *Definitione Apocrypha Concilii primi Apoſtolici, in libris plumbeis Granatenſibus conſignata, nitatur.*

44. CRiminantur præterea Adverſarii, quod *innitamur Apocryphis*, id eſt vanis & nullius momenti *definitionibus Concilii Apoſtolici*; quo refertur lata hæc definitio. *Illa Virgo, illa Maria, illa ſancta, præſervata fuit à peccato Originali, in primo inſtanti ſuæ Conceptionis; & libera ab omni culpa. Et qui ita non ſenſerit, non conſequetur ſalutem æternam.* Huic decreto, non admodùm

dùm innititur ſententia pia, ut in Diptychis monſtratur [1]. Quanquam quod ibi dicitur, Pontifices affirmantes, Eccleſiam nihil adhuc de Immaculata B. Virginis Conceptione definiviſſe, enervaſſe totum illius decreti vigorem, agnoſco facilè infringi poſſe, dicendo Pontifices egiſſe duntaxat de Eccleſiæ definitionibus tunc compertis; vel planè exploratis, qualis non eſt iſta, de qua adhuc ſub Iudice lis eſt: nec niſi anno 1596 in apertum erupit.

[1] parte 2. p. nu.

45. Cæterum quod ad libros plumbeos Granatenſes attinet, quibus hæc definitio continetur, quamvis (ut dixi) non eis admodùm innitatur pia ſententia: admonendi tamen videntur Adverſarii, ut poſticæ ſannæ temperent, nec præcipiti impetu in eorum depreciationem abripiantur. Nam libri illi, hoc ipſo tempore, Romæ, mandante ſummo Pontifice, accuratè examinantur, adhibito cœtu numeroſo peritorum, & exoticarum linguarum cognitione, & Doctrina Theologica illuſtrium: à quibus audio nihil adhuc notatum eſſe in laminis illis, quod à Catholica veritate diſſentiat. Immeritò igitur, pendente Iudicio coram ſedis Apoſtolicæ delegatis, Linus ſuo præjudicio gravat eas laminas, quia circa paſſivam Deiparæ Conceptionem (non

enim circa Activam, ut parum aptè contendit Bivarius [1]) aliud ferunt, quàm quod ipsi arridet. Et quocunque tandem inclinaturum sit Ecclesiæ de illis laminis judicium; tam antiquum, tamque luculentum pro Immaculata Deiparæ Conceptione, testimonium; non fuit flocci faciendum à Lino, cui minutalia pro contraria parte, sunt tanti.

[1] *ad Dextr. anno* 308 *num.* 9.

§. XIII.

Labes quarta fœdissima, quod Titulus Conceptionis Immaculatæ, *fundetur in confictis miraculis, defricatur. Ioannes Eusebius Nerembergius, à turpi dehonestatione purgatur.*

46. NVmerantur insuper, in nostris piæ sententiæ fundamentis, conficta miracula. Non repono illud S. Hieronymi [2]. [Solent oculis clausis denegare, qui non credunt factum esse, quod nolunt.] Hoc non repono, sed tantùm dico, quæ in hanc rem conficta sint miracula, quibus pia sententia innitatur, me prorsus latere. An enim curationes illæ in suspicionem vocantur, quas Catharinus [3] suo tempore exoratas dicit, interpellato Deo per immaculatam Deiparæ conceptionem; qui idem addit,

[2] *l. cont. Lucif. c.* 4.

[3] *lib.* 4. *contra Cajet. §. quod vero pag.* 357.

dit, nosse se personas fide dignas, quibus gratiæ admirabiles in nomine *Immaculatæ Conceptionis* obtigerunt, nec ferendos putat qui ista despiciant. An figmenti damnatur, narratio miraculi in urbis Granatensis de Mauris receptione per Ferdinandum & Isabellam. Ferunt enim eos frustra connisos in Maurorum depulsionem, cum omnis spes præclusa videretur urbe potiundi, votum concepisse de fabricando templo sub titulo Immaculatæ Conceptionis, si Deus urbem illam venire in potestatem ipsorum annueret. Voto autem emisso, mox urbe citra difficultatem esse petitos, & reos se voti profitentes, illud exolvisse. An similiter figmenti insimulatur narratio liberati apud Bommeliam Hispani exercitus? Ferunt enim, cum fames obsessos consumeret, simul hyemis rigor malè multaret, & eluviones aquarum ad desperationem propè urgerent, nocte quæ sacram Virginis Conceptæ diem antecessit, ventum adeò validum esse excitatum, ut aquas per campos latè stagnantes, adstrinxerit; magno conclusorum bono, à quibus hostes abscedere sunt adacti, veriti ne gelu comprehensis navigiis, hærerent. Nec ita multo post ab eorum recessu, gelu repentè defluxit, quasi perfunctum officio, ac obsessis qui immaculatam Conceptionem

nem (occaſione tabulæ ſacræ intra foſſam humum repertæ , qua pura Deiparæ conceptio exhibebatur) adhibuerant exorandæ tutelæ pignus ; unde etiam grati beneficio, mox ſocietatem conflarunt eorum qui ſe immaculatæ Conceptionis milites dixerunt, ſuſcepto primùm per Belgium , tum in Hiſpanias diffuſo ſodalitio. An ſpurcum Sacerdotem in peccatis ſuis merſum , quem Guaguinus ad calcem poëmatis memorat à Deipara excitatum , juſſum celebrare Conceptionem immaculatam,fabulis accenſent? Hæc & ſimilia pro immaculata Deiparæ Conceptione miracula,cur figmenti arguerentur , me latet.

Nolo tamen diſſimulare nuperos rumores clancularios,de fictitio nupero miraculo ad aſtruendam immaculatam Deiparæ Conceptionem. Vnde ſuſpicio ingeritur , prodiiſſe ab hoc ipſo calamo, infamem prorſus Cenſuram , qua nuper apud Eminentiſſimos Congregationis Indicis Patres , dehoneſtatus eſt ſcriptor magni ubique nominis , Ioannes Euſebius Nirembergius , occaſione vitæ S.Ignatii de Loyola, ab ipſo conſcriptæ. Præcipuum enim caput quo tantus vir gravatus eſt , illud fuit ; quod confinxiſſet miraculum in ſubita depulſione ægritudinis à P.Iacobo Laynes ; cum is ex diutina quartana

tana laborans, pro immaculata Conceptione per aliquot horas egiſſet ad Tridentinam Synodum: cui ut Sixti IV Extravagantem confirmaret, & B. Virginem decreto de peccato Originis comprehenſam nollet, qua pollebat ingenii vi, & Doctrinę ubertate perſuaſit. Figmentum id eſſe, pronunciavit Cenſor, & probavit, quia decretum de peccato Originali, latum eſt ſub Paulo III, cum Laynes ad Concilium Tridentinum miſſus ſit à Pio IV.

47. Hoc verò eſt in graviſſimi ſcriptoris famam, indigniſſimè ſimul & maligniſſimè graſſari; ac Eminentiſſimis Congregationis Præpoſitis, impudenter admodùm imponere. Quæ enim fuit ea ignorantiæ ſupinitas, vel potiùs malitia excœcans, ut è triplici Laynis ad Concilium Tridentinum profectione, ſolam tertiam, atque poſtremam ſignaret, præteriens primam, qua Laynes, non ut Generalis Societatis Præpoſitus, (qualis tertia illa vice erat) ſed ut Theologus ſummi Pontificis, Concilio interfuit, & pro Conceptione Immaculata egit potentiſſimè. Probatio veritatis hujus in promptu eſt. [Nemo (juxta Ennodium, aggredientem ad vitam S. Epiphanii Ticinenſis) ſub oculis præſentia penè & nimium nota commemorat, niſi qui de veritate

tate confidit.] At Petrus Ribadeneira, qui Laynis acta chartis commisit, cum adhuc negotium veluti caleret, narrationem de qua agitur, publico dedit. Et Iudices Pontificiorum Theologorum in Tridentino Concilio, Laynem minimè præterierunt, cum tamen sub Pio, aliam quàm Theologi Pontificii Personam sustinuisse sit exploratum. Itaque quod Ioannes Eusebius Niерembergius, confinxisse miraculum ad fulciendam Conceptionem Immaculatam dictus est, & eo nomine nigro theta notatus, impostura aperta Censoris fuit, sive per ignorantiam supinam, sive per malignitatem, accersere conantis infamiam scriptori de Ecclesia & re Literaria benemeritissimo. Suspicionem quam alii ingesserunt, de notato Nierembergio, & illo ejus opere figmenti obtrusi insimulato, malo vanam censeri. Scripsit ibidem Nierembergius in ultima editione *c.* 4. S. Ignatium Loyolam hausisse affectum erga conceptionem Deiparæ immaculatam, ex miraculo quod Manresæ ubi vir sanctus vitæ piissimæ tyrocinium posuit, erat tunc vulgatissimum. Rem, sic gestam describit. Sacerdos probus ac pius, Manresæ, quosdam pueros erudiebat. Eorum unum ob noxas, cum nonnullo fortassis excessu castigavit, unde tanta inferbuit

puelli patruo bilis, ut impacta sica Sacerdotem letho dederit. Cumque elato intra Ecclesiam funere, dum justa ritu Christiano persolvuntur, cadaver in feretro jaceret, astante & sacrorum hominum & laicorum multitudine pium virum quem omnes venerabantur & impensè amabant, supremis officiis prosequente, magno omnium stupore, resedit mortuus & cœpit loqui; suum erga Deiparam affectum referens, quo per vitam universam flagraverat. Vnum tamen fuisse, ob quod anima jussa esset ad corpus regredi. Nimirum quod dum viveret, censuisset, B. Virginem conceptam fuisse in peccato Originali. Hanc unam ob causam, jussum se à Deo ad vitam tantisper revenire, ut purissimam & omnino immaculatam Deiparæ Conceptionem passivam, retractata sententia, cui vivens inhæserat, profiteretur. Retexuit dicta illa sua anteriora pius Sacerdos, & Deiparam in Conceptione sua prorsus nitentem, ac parentalis labis expertem professus, munere sibi concredito perfunctus, placidè obdormivit. Rem gestam picturæ in Claustro Collegiatæ Ecclesiæ urbis Manresæ, à tempore quo inibi contigit, repræsentant. Et cum aliqui eas picturas obduci cuperent, repetitis à Quæsitorum Barchinonensium tribunali accuratissimis disqui-

disquisitionibus, comperta & omni fide testata veritate, nihil evicerunt, miraculi veritate per sacros Quæsitores firmata. Descripsit hoc miraculum Eusebius Nierembergius, & ex eo vir doctissimus Sebastianus d'Abreu, in suis omni accuratione conscriptis ad 1.2. S. Thomæ Commentariis [1]; quibus non Eborensem duntaxat Academiam, cujus Cancellarium egit summa cum laude, sed etiam Lusitaniam universam mirificè illustravit. Ob narrationem itaque adeò testati miraculi, impactam esse Nierembergio sive à Lino, sive à Cleto, dicam confictorum pro immaculata Virginis Conceptione miraculorum, ut non nemo suspicatus est, ego quidem (ut præmisi) inanis suspicionis insimulo: præsertim quia in ea tanti Scriptoris Censura, quæ à malè feriatis Aristarchis sacræ Indicis Congregationi obtrusa est nihil tale annotatur, sed duntaxat, quod de curato Laynio retuli, in quo quisquis confícti pro immaculata Conceptione miraculi Nierembergium est criminatus, non eum revera aspersit infamia, sed suam criminandi scabiem, aut ignorantiam, vel utramque simul, prodidit.

[1] Tract. 5. disp. 6. sect. 4. num. 36.

48. Mirum verò est, opponi nobis à Theologo Ordinis Prædicatorum, quod assertio immaculatæ Conceptionis, innitatur

tur confictis miraculis; aut ut ille Tullianos manes inquietans dixit, *somniatis*; qui sciat, latere neminem, quid testes omni exceptione majores, de miraculis in contrarium affictis, summa fide scriptis prodiderint. Adigor prodere quæ pressa mallem, sed urget criminatoris importunitas, affingentis nobis conficta miracula ad stabiliendam Immaculatam Conceptionem, ut quod Religiosissimi Scriptores, Trithemius [1], Laurentius Surius [2], Nicolaus Baselius, Naucleri continuator, & qui appendicem ad Eusebii Chronicon apposuit; item Petrus Martyr Anglerius, ac Henricus Spondanus, non putarunt dissimulandum, nec ipse quoque justa necessitate adactus, dissimulem. Surii dumtaxat verba adscribo, ex Commentario de rebus sua ætate gestis ad annum 1509. [*Eodem anno apud Bernates in Helvetiis, quidam instituti Dominicani, inconsulto admodùm ac temerè oppugnantes Immaculatam Virginis Matris Conceptionem, cœperunt etiam commentitiis quibusdam miraculis & visionibus, suam apud vulgus opinionem tueri. Abusi ad hoc erant quodam simplici fratre Laico, qui tamen rem omnem produxit in lucem, nonnulláque alia egerant quæ viros graves & Religiosos minimè decerent. Sed quia præpotens Deus, Matris suæ injurias haud facilè sinit inultas*

[1] *in Chron. Spanhei.*
[2] *in historia rerum sui temporis, ad annum 1509.*

abire, Bernates zelo permoti, (quippè qui id laudis eximiæ, jure tunc referebant, quod essent ultores egregii, injuriarum Matris Dei) Lansanensem Episcopum, ut in eos inquireret, sunt hortati. Facta est inquisitio, & rei veritate comperta, quatuor primarii Fratres Dominicani, degradati sunt, & inde flammis exusti.] Dedi ipsa Surii verba. Intervenisse Iulii II Pontificis Maximi autoritatem, sícque Priorem, lectorem, Subpriorem, & Custodem Dominicanorum, vivi-comburio extinctos esse, ob conficta miracula & visiones contra Immaculatam Conceptionem: produnt alii ex citatis, ad annum notatum; nisi quod aliqui rem totam anno superiore consignant, ut Anglerius, ac Spondanus. Nam Bzovius, quia res domestica hîc agebatur, nec spectabat denigrationem Fratrum Minorum, mutus est supra piscem. Itaque immeritò notamur, quod confingamus miracula ad stabiliendam Immaculatam Conceptionem. Talia, sententiarum quibus inhæserint fundamenta conquirere, aliorum est, non nostrum.

49. Viderint verò qui hoc nobis impegerunt Adversarii, an eam notam quam Ioanni Eusebio Nierembergio, & assertoribus Immaculatæ Conceptionis gratis inusserunt, deprecari possint Hyacintho Coque-

tio

tio Dominicano, autori libri cui titulus eſt, *B. Mariæ viſcera materna, erga Ordinem Prædicatorum.* Eo opere, cum alia inaudita continentur; tum illud nominatim cap. 16. quod P. Thomas de Lemos, cum coram ſummo Pontifice & Cardinalibus, de auxiliis divinæ gratiæ diſputavit, transfiguratus ſit ante eos; & facies ejus, ſive opponeret, ſive reſponderet opponentibus, non abſque ſtupore Purpuratorum Patrum, cœleſtibus radiis reſplenduerit: ita ut ſummus Pontifex, & Patres Purpurati, ac reliqui aſtantes, ea Cœleſtis Lucis ubertate de vultu ejus promicante in confirmationem doctrinæ quam propugnabat, præſtinguerentur. Et monſtratum inde notat Coquetius, quæ Pater Lemos de gratiæ auxiliis voluntati huhumanæ inelu&abilibus, ex clara S. Auguſtini, & D. Thomæ ſententia *differebat fundebatque, divinitùs illi ſuggeſta eſſe; eumque non tam ſua verba, quàm numinis oracula referre.* Ex relatione quoque M.P. Bartholomæi Avignon, teſtatur, in iiſdem diſputationibus, Patrem Lemos, *longiſſimas periodos, ſententiaſque ex Auguſtini, aliorúmque ſanctorum Patrum ſcriptis, coram Pontifice & Purpuratorum Patrum conſeſſu, memoriter, dextrè, expeditè, atque accuratè recitaſſe, quas ipſe nunquam antea memoriæ commendarat, ſed ſingulari, ut ipſemet*

fassus est, Dei beneficio: hiat oratio defectu verbi; adjungendum igitur est, *callebat*. Addit præterea eo ipso loco Coquetius, quod idem P. Thomas de Lemos, ab Vrbano VIII evocatus, ut de rebus gravissimis consuleretur à Pontifice, in ipso ad eum accessu, nisus sit majestatem præferens humana Augustiorem; & insolito, atque admirabili lumine vultu coruscans; Idque Vrbanus, Cordubensi Episcopo, & plerisque Regum Legatis aperuerit. Item illud refert Coquetius, sanè illustre, quod ait spectasse Orbis Principem Romam: Nimirum quod idem Pater Thomas de Lemos Conceptionis Immaculatæ, & eluctabilium gratiæ auxiliorum oppugnator indefessus, in extrema ætate, velut alter Tobias, cæcus factus, super sacrificium tamen incruentum, quod quotidie celebrabat, ocularetur; resumens cæcitatem, quoties re divina operatus, regrederetur. Sed illud luculentum inprimis à Coquetio item vulgatum, quod ad ejusdem Patris Lemos Romæ defuncti cadaver in feretro expositum, quamplurimi concurrerint; (utique admoturi cadaveri sacras corollas, & fixuri pia oscula venerandis manibus) Et cum gratus tanto Magistro, nihilo minor discipulus, Nicolaus Ricardius, cui *Monstro* nomen, adesset; nec fortè posset

præ

præ turba, non quia pusillus, sed quia crassior erat, ad feretrum propiùs accedere, Magistri jacentis manibus fixurus osculum, reverentiæ ac benevolentiæ tesseram; ait Coquetius, cadaver Patris Thomæ, (mirum dictu) plurimis circumstantibus ac spectantibus, & scilicet stupore præ rei novitate defixis, sustulisse manum ad os usque Ricardii, ne expetitis osculis fraudaretur.

40. En densa miracula exarata à Hyacintho Coquetio Ordinis Prædicatorum, de Patre Lemos, qui Romæ obiit anno 1629, x Cal. Augusti: quorum nemo Romæ conscius est: & Coquetio talia poëtanti, passim reponitur: *Tu dixisti.* Vrbanus ipse, quo superstite vulgata sunt hæc miracula, demiratus fabulatoris impudentiam; negavit se unquam, vel Thomam de Lemos accersivisse, vel micantes de ejus facie radios conspexisse, aliísve tale quippiam à se visum retulisse. Nam de brachio ad Richardium exporrecto, & dexteræ sublatione, nunc primùm, (tam recenti licet rei memoria) Romæ audita; commentum portentosum, ac verè montrosum, Æsopi quibusvis fabulis nugacius, obtrusit Coquetius eo libro; dignus cui reponatur ex illo Ennodii effato: [Scriptor præsentia scribens, præsumendus est vera dicere] cum nulla est adversùs eum

præſumptio mendacitatis. E contrario autem, qui de rebus præſentibus, ac propè calentibus ſeminat mendacia, dignus eſt cui & de præſentibus, & de procul poſitis fides abrogetur. Liber ille ſi à Ioanne Euſebio, vel ab aliquo ſociorum editus eſſet, illico feri fluctus marini, deſpumantes confuſiones ſuas illum abſorbuiſſent. Nunc quamquam Coquetii liber Vrbani VIII mandato proſcriptus eſt, tamen quia dat veniam corvis vexat cenſura columbas, cenſura eviguit, & liber impunè vænit. O æqualem Iuſtitiæ vigorem!

§. XIV.

Detergitur Labes quinta, quod Titulus Conceptionis Immaculatæ per commentitias revelationes invaluerit.

50. Dicimur præterea, revelationum, ac viſionum fabri, ad aſtruendam Immaculatæ Conceptionis veritatem; eique de primariis fundamentis uni, inædificatam eſſe ſententiam de Conceptione Immaculata, opponit Linus, quod tamen à ſemetipſo non dixit. Eſt enim qui neque Cleto neque Lino, de Zelo contra immaculatam Conceptionem non concedat, Bartholomæus Spina in Opere *de univerſali corruptione*

generis

generis humani [1], de revelatione pro Conceptione Immaculata sic Lino præivit. [Esse in sanctitate conceptam B.Virginem, cum non convincatur rationibus, nec ex sacris literis secundùm Sanctorum expositionem habeatur, sed potiùs invictè concludatur oppositum ut superiùs visum est, non debet aliquem movere quæcumque revelatio inducatur. Et præcipuè cum persona ipsa cui facta revelatio fertur, describatur infamis & malæ vitæ fuisse, & res ipsa revelata, magnum causaverit in Ecclesia scandalum propter Doctores sanctos contradicentes, ex intentione sacræ Scripturæ & sacrorum Conciliorum. Vnde potiùs timendum fuit & pro certo tenendum, quod ab Angelo Satanæ, qui se transfigurat in Angelum lucis, ut fideles sub specie sanctitatis deciperet, deceptio ista processerit: Magis autem ut inter ipsos fideles dissidium gravissimum causaret, & contra bonos religiosos, & fidei sanctæ pugiles invictissimos, persecutiones gravissimas excitaret: gavisus est ipse Satanas & continuè molitur. De qua tamen tribulatione, non quærentes quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi potiùs gaudent, & Deo gratias agunt, quod pro nomine ejus, & pro fide Catholica defensanda mereantur contumelias pati & varias afflictiones incurrere.

[1] *parte 5. c. 9.*

Neque deest ipse Deus fidelissimis servis suis, faciens & in hoc mundo cum tentatione proventum, & in futura vita repromissam ac paratam coronam servans. Sed Diabolus nihil aliud inquisivit ex hoc à se causato dissidio, nisi ut sequerentur infinita scandala, sicut factum est. Suæ autem præfatæ scandalorum parenti revelationi, se protinus opposuere sanctissimi Ecclesiæ Doctores & præcipuè Bernardus, declarans, eidem nullatenus adhibendam fuisse fidem, & detestans festum ejusdem revelationis assertæ gratia inchoatum.] Exscripsi fideliter verba Bartholomæi Spinæ, olim Magistri S. Palatii: qui sententiam de immaculata Conceptione, pro primario fulcro censet habere, revelationem, à Satana se transfigurante in Angelum lucis obtrusam Ecclesiæ, ad decipiendos fideles, & excitanda scandala atque dissidia, & bonorum (hoc est adversariorum immaculatæ Conceptionis) persecutiones ac vexationes. Et cum agat sine dubio de revelatione facta Herluino Abbati, probata S. Anselmo, & Ecclesiæ Anglicanæ illius temporis, mirum est quomodo Spina infigat aculeum in famam illius Abbatis, vocétque personam infamem; & quomodo dicat S. Bernardum esse detestatum eam revelationem.

Quæcunque verò fuerit perſona cui facta eſt ea revelatio, & à quocunque privato ſit rejecta, nos habentes firmiorem ſermonem, revelationes privatas ad hanc rem parum moramur; non quod omnes revelationes, etiam rudium, aut piarum mulierum repudiemus: ſed quod frequentibus majorum experimentis edocti, noverimus hic maximè locum habere Apoſtoli monitum, *Omnia probate, quod bonum eſt tenete*; Auſcultemuſque optimo ſpiritualis vitæ Magiſtro Ioanni Charlierio, cognomento *Gerſoni*, qui de probatione ſpirituum, & de verarum revelationum diſcrimine à falſis, commentarios reliquit, quibus quanta ſit in hoc genere adhibenda cautio, pereruditè demonſtrat, ac pro more ſuo admodùm piè. Mirum verò eſt, hic quoque à Theologo Ordinis Prædicatorum hujus negotii conſultiſſimo, opponi nobis fabricatas revelationes, ad ſtabiliendam Conceptionem Immaculatam. Oportuit enim hæc ſcribenti, robur & æs triplex circa pectus füiſſe, quem latere non poſſet, quid ex Domeſticis ipſis, Ambroſius Catharinus [1], excutiens Cajetanum, & Martinus Delrio in diſquiſitionibus Magicis [2], prodiderint de fabrefacta, cum è re fuit, S. Catharinæ Senenſis revelatione, ad con-

[1] *l. 3. pro Immaculat. Concept. & l. 4. in Cajet. p. 374.*
[2] *lib. 4. c. 2. q. 7. ſeq. 4.*

firmandam maculatam Conceptionem. Neque hoc dico, quod non puduit hominem ferrei oris Ioannem Lamnoyum [1] Normannum, Ordinum propè universorum Mastygem sæpiùs dicere, cum Magdalenæ in sacra apud Salyos specu Dominicanis concredita, tricenariam commorationem impugnaret. Ausus quippè est scriptis publico datis profiteri, revelationes quibus universa illa historia nititur, cusas esse à Dominicanis, dexterrimis, (ut ille criminatur) fabularum in genere visionum & revelationum concinnatoribus atque propolis. Hanc verborum illuviem, dignam, quæ aquis marinis elueretur, detersi ipsemet alibi. Et absit, ut illam velim meam esse. Tantum sub moderamine inculpatæ tutelæ, impactam nobis, & piæ de Conceptione Immaculata sententiæ, assertoribus calumniam depuli, quod omni jure conceditur.

[1] *In disquisit. de Magdalena.*

§. XV.

Purgata labes sexta, quod Titulus Immaculatæ Conceptionis, in Bullis adulteratis fundetur.

52. QVam denique Bullarum adulterationem ad Conceptionis Imma-

maculatæ veritatem confirmandam nobis impingat Linus, planè me latet. Nos enim talia ignoramus, quia non deducimur in intellectibus manuum nostrarum circa hujusmodi mangonias. Et est hæc ignorantia securior, ut de mali notitia rectè pronunciatum est à S. Augustino.

Rectò quidem Nicolaum Emericum, Ordinis Prædicatorum, Raymundo Lullo, pro quo FF. Minores stabant, iniquiorem, accusatum esse de conficto, (nedum adulterato) summi Pontificis nomine, Bullato Diplomate contra Raymundum. Nec dubium quin falsare potuerint quæcunque scripta, qui ipsos Cœlitum Codices falsasse & pridem & proximè sunt deprehensi. Nam P. Thomas Lemos, cui Coquetius tot & tanta vivo ac defuncto, (scilicet) miracula adscribit, in Romana editione summæ S. Thomæ 1.2.q.102.art.4. cum textus in omnibus antiquis Codicibus, haberet, arcam, & propitiatorium fuisse lapidea, mutavit ex suo cerebro quæ voluit, & pro *lapideis* substituit *lignea*; Vbi secus quàm Tibure, & in aliis quibusdam locis, ligna in aquis lapidescunt, lapidea materia apud Thomam Lemos transiit in lignum, sola ejus voluntate, contra fidem omnium Codicum; quæ sitne falsatio & adulteratio, viderit Linus.

Nec

Nec aliter ſtatuendum de Coſma Morelles, Ord. Prædicatorum, qui præfuit editioni operum S. Thomæ à Iohanne Keerbergio adornatæ, anno 1613. Nam S. Thomas in 1. d. 44. q. Vnica art. 3. juxta omnes antiquas editiones, etiam Romanam juſſu Pii V recognitam, ait *B. Virginem eſſe conceptam ſine peccato Originali.* At Morelles, infidus emaculator Typographicus, Vnius ſyllabæ adjectione, textum S. Doctoris ita falſavit, ut contrarium, & à totius diſcurſus junctura alienum ſenſum efficiat, inducens hoc ſenſu loquentem D. Thomam, *B. Virgo non eſt concepta ſine peccato Originali.* Hoccine eſt revereri Sanctorum Codices, an falſarium & adulteratorem agere? Scriptores graviſſimi pridem monuerunt, S. Thomam, cum in c. 3. ad Galat. lect. 6. & Opuſc. 4. in ſalutationis Angelicæ expoſitione, Immaculatam Conceptionem agnoviſſet, & explicatiſſimè tradidiſſet; in poſterioribus editionibus fuiſſe truncatum [1]. Vide ſis Henriquem, Caniſium, Pinedam, Salazarium. Nobis enim, quod hic perfunctoriè tantùm iſta verſemus, nec niſi quantum fert juſta neceſſitas eluendi falsò impoſitam labem, de adulterationibus, & falſationibus, ad fundandam idoneis fundamentis deſtitutam Immaculatam Conceptio-

1. *Adducti ſunt in Diptychis.*

ceptionem, non vacat pleniùs, ac pressiùs ista excutere: possuntque hæc pauca, satis supérque esse ad institutum. Tantum obiter dico, è diplomatibus Pontificiis pro Conceptione Immaculata, nullum prorsus occurrere, quod vel per somnium, comminisci liceat esse suppositititium aut adulteratum. Allegantur passim in hanc rem decreta Sixti IV, Alexandri IV, Pii V, Pauli V, & Gregorii XV. Exploratissimum est Sixti decreta esse sana undecunque & infermentata, cum extent in corpore Iuris. Cæterorum diplomatum fides non potest nutare, cum ritè comprobata habeantur, & adhuc posteriorum caleat memoria, in quibus allegantur anteriora. Gratis autem confingere, Bullas illas esse adulteratas, & ab adversariis FF. Prædicatorum concinnatas, ut contra mentem Pontificum suffragarentur Immaculatæ Conceptioni, calumnia est voluntaria atque teterrima. Voluntaria quidem, quia cum oportuisset signare locum, tempus, opifices adulterationis, ac quid infartum sit principalibus edictis; nihil tale est factum, sed gratis absque probatione ac tecte, generatim tantùm, ut meliùs criminatio lateat, obtruditur, Conceptionem Immaculatam stabiliri à nobis per adulterata aut etiam suppositititia diplomata. Esse

au-

autem hanc calumniam planè horrendam, monstrant pœnæ gravissimæ inflictæ falsariis, de quibus DD. toto titulo de crimine falsi. Nequitiæ autem verticem inter falsarios occupant, qui principalia edicta vel rescripta adulterant; quos inter Adversarius reponit assertores Conceptionis immaculatæ, non alia de causa, quàm quia ipsi placet, aut ne rudis calumniandi videatur.

§. XVI.

Clausula parænetica, de affectu erga Conceptionem Immaculatam reformando, dimissa Dictionarii reformatione.

53. EXpeditis non indiligenter omnibus, quæ monstranda proposueram, canendum est receptui, si illud amicè ac ex benevolentissima Charitate, ex Laurentii Surii Commentario de sui temporis rebus, adscribam. Descripserat Surius, vivi-comburium quo Bernæ dum adhuc ea Vrbs in fide Catholica staret, Dominicani quatuor ob conficta contra Immaculatam Conceptionem miracula, deflagrarunt. Subdit verò [4]. [*Inprimis cavendum est*

[4] *In Historia sui tempor. ad annum 1509.*

est hominibus è religione Christiana, uti ne in defendenda sententia sua, & aliena oppugnanda, nimiùm sint pertinaces: iis præsertim in rebus, quas certum est nihil officere veræ pietati, qualis est opinio de Immaculata Sanctissimæ Virginis Conceptione: quam videmus ab Ecclesia receptam, & à multis gravissimis atque Doctissimis Viris fortissimè propugnatam: atque etiam aliquot Conciliorum Generalium approbatione firmatam. Videant refractarii, ne dum matris honori & privilegio, cum multorum gravi scandalo & offensione derogant, Filii ejus severum in se judicium provocent.] Hæc Surius temperatè ac sapienter. Nam quæ paulo fortiùs à Catharino in hanc rem non uno loco sunt scripta, sed maximè quæ ab eo in opere tripertito pro Immaculata Conceptione traduntur; video periculum esse, ne adversarios à zelo amaro, & contensiosa in præconceptis opinionibus pervicacia ægriùs demoveant, quantumvis in hoc connitatur Catharinus: plus profuturus, si exemplo Apostoli scribentis ad Hebræos, nomen suum pressisset. Quod Patres factum eo consilio notant, ne exacerbatis adversùs Paulum plerisque Hebræorum, quod eum ut prævaricatorem criminarentur, inutilis fieret ejus Epistola. Similiter enim Catharini, cum primariis qui-

busdam Ordinis sui, (etiam ipso Generali Thoma de Vio Cajetano) jurgia & contentiones, tot scriptionibus, ultrò citroque testatæ, persuadent; ne Catharinum, sodalibus quandoque suis monitorem abjiciendæ obfirmationis in minùs pia sententia adducamus. Absterso igitur eo amarore, quem Catharini mentio emoveret, satis sit pia suggestio Laurentii Surii religione, & scriptorum laude præstantis, qui haud dubiè non minus graviter ex charitate corripiens ageret, si tricas recens excogitatas, ad dejiciendam B. Virginem de possessione tituli, quo à multis jam seculis potiebatur, audiret, à negantibus dicendam aut vulgandam deinceps esse, Conceptionem Virginis Immaculatam; eo quod Vox *Conceptionis* nunc post Gregorium X V, eam notionem substractam habeat, quæ pugnet cum attributo *Immaculatæ*, ipsam Conceptionem afficientis.

54. Satis verò superque liquere ex antedictis puto, has esse meras tricas, iis non dissimiles, quas Gregorius Nyssenus [1] à versatili & vafro ingenio Iurisperitis excogitari tradit, cum idoneis causæ firmamentis diffidunt. Quærunt enim in plano latebras, & appingunt distinctiones, ubi obvius sensus tenendus fuerat, nec gratis fingendæ

[1] Homil. 5. in Eccles.

gendæ æquivocationes. Sed ita ſolent accipitres illi forenſes agere, ut offuſa Iudicibus caligine, vel litem producant, vel remoram injiciant negotii definitioni; vel ſententiam ſecundùm clientes ſuos à minùs conſultis diſceptatoribus extorqueant. Æquè ingenioſè in hoc negotio adverſarii, ut lis de Conceptione Immaculata numeretur inter quæſtiones interminatas, (nam etiam aliquando moliti ſunt perſuadere hanc controverſiam ab Eccleſia definiri non poſſe) novas ſubinde tutelas & artes efferunt. Sed eminet profectò inter eas, hæc recens cuſa, quam poſteri & demirabuntur, & ridebunt, vix credentes jactatum aliquando eſſe, & in auguſtiſſimo Orbis univerſi conſeſſu, porrectis libellis ſupplicibus, expoſitum, nomen *Conceptionis* à Gregorio XV factum eſſe æquivocum, ita ut intra notionem ſibi ſubjectam, comprehendat quoque ſtatum capacitatis peccati Originalis, quam excludebat priuſquàm hac nova ſignificatione gravidaretur; & nunc quoque excluderet, ſi in actu ſignato *Immaculata* diceretur.

55. Quid dicam? Quid niſi quod Irenæus [1] jam olim? Coguntur tanta malè interpretari, qui unum nolunt benè intelligere. Coguntur diſtortis notionibus voca- bulo

[1] l. 5. c. 13.

bulo ex ſe perſpicuo immiſſis, tentare nubilum aliquod injicere; ut priuſquàm eæ offuciæ diſpellantur, vel pateat effugium, vel Auditor cœcutiens hæreat, & quo ſe vertat ambiguus, ſuſpenſo judicio nihil definitè pronunciet. Quod ſi non eidem Voci corticetenus immutatæ, nova veluti anima (hoc enim eſt in voce juxta Originem [1] & Maximum [2] ſignificatio) fuiſſet inducta, ſed vel vicinum aliquod nomen fuiſſet adhibitum, aut novum ex integro cuſum, tolerabilior videri potuiſſet mutatio. Ipſa ſiquidem divina ſcriptura, quod D. Auguſtinus [3] admonuit, eum uſum non refugit. [Et ex vicinitate verbum uſurpatum, cui propinquitas ipſa impetrat intellectum, non eſt velut cenſoria notatione culpandum.] De vocibus item planè novatis, ac recens cuſis ex proprio ingenio, ad alicujus rei expreſſionem liquidiorem, habemus B. Pauli exemplum, quem Gregorius Nyſſenus [4], liberè ex proprio ingenio novas voces eſſe fabricatum, demonſtrat. Ejuſque imitatione, Eccleſia cum rés tulit, & neceſſitas firmandi, expreſſiuſve proponendi veritatem aliquam ad novorum vocabulorum formationem adegit, intrepidè hoc fecit, ut voces *homouſii* & *Tranſſubſtantiationis*,

[1] *Hom. 5. in Levit.*

[2] *In Myſtag. c. quod ſcrip. ſit homo.*

[3] *Epiſt.* 59. *q.* 5.

[4] *De loco Apoſtoli*, tunc & ipſe filius.

tionis, teſtatum faciunt. Nec tale noviloquium poſſe reprehendi, fusè confirmant Eſpeucæus [1], & Carbo [2]. Ac etiam quoad humanam litteraturam, poſſe idem, citra probrum, imo cum laude præſtari, Sidonius tradit [3], allegato Tullio, quem etiam ad id profert S. Hieronymus, in illud Apoſtoli ad Gal. 1. *Notum vobis facio Evangelium*; & latè Nicolaus Suſius [4] in opere Limæ Ciceronianæ. Nihil horum factum eſt in re præſenti. Idem externum vocabuli corpus retentum eſt, & nova anima ſubinducta: nova inquam notio, & ſignificatio, ut ineptiente (ſcilicet) Gregorio XV, Deiparæ *Conceptio*, deinceps non diceretur *Immaculata*.

[1] *In Paralip. ad Epiſt. 1. Tim. digreſſ. 5.*
[2] *l. 4. introd. cap. 14.*
[3] *Præfat. ad ſuum carmen 14.*
[4] *Cap. 8.*

56. At ſunt removendæ æquivocationes, & fideles dedocendi anachroniſmos? Sic ſanè Cletus. Verùm qui hîc anachroniſmi interveniant, niſi mutata item ſit, voci *anachroniſmus*, ſua notio, & reformatum eadem quoque opera Lexicon Græcum, nemo unquam aſſequatur: cum hic non agitetur lis de ſcrupulis Chronologorum; ſed de puritate omnimodâ primæ animationis B. Virginis, & ejuſdem primæ animationis elongatione à peccato Originis: ubi nihil Chronologis ſeritur aut metitur; ac proinde nullus poteſt fingi anachroniſ-

mus. Nec minùs perſpicuum eſt, abeſſe æquivocationem, cujus declinatio captari dicitur, proſcriptione tituli *Immaculatæ* à *Conceptione* B. Virginis. Quæ enim homonimia cernitur, in nexu illius attributi, cum eo ſubjecto, ea voce expreſſo? Perinde enim prorſus eſt dicere, *Conceptio immaculata,* ac dicere, *Prima Virginis animatio immaculata:* quæ non eſt biformis enunciatio Vocalis, ſed una, & ſimplex, cum qua ſimplicitate & unitate notionis non poteſt cohærere æquivocatio. Itaque inducit potiùs æquivocationem quàm tollat, qui fingit, vocem *Conceptionis*, duplici notione fœtam eſſe, cujus revera non eſt niſi una notio, probè conſiſtens cum Immaculata, & peccati prorſus experte ſanctitate. Mirum verò eſt, quomodò ſimiliter quo tempore contentiones fervebant circa B. Virginis aſſumptionem; non fuit ex iis quibus miſterium illud non arridebat, qui opponeret, proſcribendam eſſe vocem *Aſſumtionis B. Virginis in Cœlum*, ſicut nunc proſcribendæ dicuntur voces, *Immaculatæ Conceptionis*, prætextu æquivocationis. At ea æquivocatio, quæ circa Conceptionem eſt planè conficta, circa *Aſſumptionem* poterat colore aliquo obduci. Nimirum nihil vetabat allegare, vocem *Aſſumtionis* æquivo-

vocam videri; cum extendi poſſet ad deſignandam evectionem hypoſtaticam, juxta illud, *quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit.* Abſtinendum igitur eſſe Aſſumptionis vocabulo, ne aliqui Collyridiani, qui B. Virginem Deam mentiebantur, exiſtimarent, ab Eccleſia Catholica, cum definivit piè & religiosè coli poſſe Deiparæ Aſſumptionem, definitam eſſe, & Chriſtiani dogmatis jure donatam, ipſorum hæreſim. Nihil tale cogitatum eſt, quia abſque tricis & tutelis res agebatur: & idem profectò in præſenti negotio contingeret, ſi purè veritas quæreretur, & non obfirmatio in præconcepta ſententia. Nam æquivocationes quidem, cum revera interveniunt, removeri nemo reprehendat, juxta illud Caſſiodori [1], [Oportet priùs nominum ſimilitudines quaſi ramos obviantes abſcindere, ne ſemitam diſputationis noſtræ, vocabulorum conſonantium ſylva, umbroſis imaginibus videatur intexere.] At cum *Conceptio Immaculata* dicitur, nulla (ut vocem Adverſarii retineam) niſi ſomniata æquivocatio occurrit.

[1] *In præfat. ad lib. de anima.*

57. Quare ſatiùs ergò eſſet, demiſſis ſubtilibus tricis, cum reliqua Eccleſia univerſa ſentire, & affectum pium erga Deiparam, hoc ejus tam inſigni ornamento

agnoſcendo induere? Quid enim vetat non ultra ſegreges eſſe. Sed uno ore cum cæteris ubique fidelibus, immaculatam prorſus, & nulla contaminatam peccati labe Magnæ Matris Conceptionem profiteri? Gloriam Deiparæ, hinc auctiorem eſſe, diffiteri non licet: & erga matris benevolentiſſimæ decora affici gratos filios, omnia jura depoſcunt. Periculum omne ab hujuſmodi pio ſenſu ſummovet Eccleſia, adverſus cujus ſcita pugnare, inſolentiſſimæ inſaniæ damnat D. Auguſtinus [1]. Itaque ambigere, an pium & religioſum, ac periculi & peccati expers ſit, agnoſcere Conceptionem Deiparæ fuiſſe Immaculatam; judice D. Auguſtino inſolentiſſimæ inſaniæ fuerit. Quid igitur (ut ajebam) obſtat, quominùs ore uno, in eum pium; ac religioſum ſenſum concurrant omnes? Num obſtat rationum in contrarium propoſitarum efficacia? At ſunt tela imbellia ſine ictu. An avocat à communi ſenſu, momentum autoritatum? Pridem verò monſtratum eſt, evanidas eſſe, nec revera Immaculatæ Conceptioni incommodare. Num pudet, tamdiu & tanto ſtudio, vel etiam contentione defenſam Doctrinam, mutata mente, nec abſque honoris communis detritione abjicere? Catharinus quidem, hoc ſuo tem-

[1] *Epiſt.* 118.

tempore jactatum refert; Honorem Ordinis ferre, ut in majorum sententia hæreant posteri, & mutatis quantumlibet circumstantiis, omniumque aliorum judiciis aliò aversis, perstent ipsi nihilominus, nec dimoveantur de sententia. Sed profectò non honor est hîc. Imo verò ut Catharinus ait, infamia potiùs est Ordinis, in re ad pietatem faciente, secluso quocunque labenti periculo, malle domestico mori inhærere, quàm reliquæ Ecclesiæ Vniversæ judicium probare.

58. Adhortatio quâ Rusticus Diaconus urget Acephalum, ut tandem ejus obfirmatio derigescat, huc bellè cadit, in calce disputationis, cum præter cætera ait. [Ne amicitias hominum verearis, ut non inimicitias incurras Cœlestium potestatum; Ne affinium multitudinem, ut annumereris omnibus à sæculo sanctis; ne hanc vestem, ut induas Christum; Ne hos temporalium flores, ut fulgeas sicut sol in regno Dei.] Consulto: premo cætera, tametsi fortia, quod prolixiorem hominis orationem fastidiam. Nec minùs commodè in rem præsentem Tertullianus [1], quem potiùs huc advocarim, cum mutatam abs se mentem profiteretur, & societatis pristinæ repudio, objectandam levitatis notam agnosceret.

[1] *l. de pud. c. 1.*

[Nunquam (inquit) societatis repudium, delicti præjudicium est, &c. At enim me non magis dedecorabit inutilis levitas, quàm ornarit nocens. Non suffundor errore, quo caruisse delector, quia meliorem me, & pudiciorem recognosco. Nemo proficiens erubescit.] Eundem animum induerat Theodorus Mopsüetenus, in cujus laudibus ponit Facundus [1], quod videns nonnulla sibi excidisse, tametsi erroris vacua, tamen à communi aliorum sensu discrepantia, ideoque improbata; fortiter agens, sine confusione correxisset, quod primùm proposuerat. [Et revera magnæ fortitudinis fuit, (ut Facundus addit) calcare gloriam, magisterio longi temporis acquisitam, & ad emendationem dicti sine confusione descendere.] Par decus retulere Arsenoitæ, qui dedocente priora sensa Dionysio Alexandrino, ut Eusebius refert [2]; Cum quid in vero patuisset, accommodabant nihilominus absque contentione consensum, judicantes hoc, quod non continuo si quid semel animo visum fuerit, omni id studio & contentione servandum est; sed esse rectius tunc mutare sententiam, cum eam melior & rectior superaverit. [Addit apud Eusebium Dionysius, id tanto animo tantaque synceritate ab eis factum, ut

[1] l. 10. cap. 2.

[2] l. 7. Hist. cap. 22.

ut is qui inter eos maximus Doctor, & vitæ meritis præstantior habebatur, *Coration* nomine, surgens in medio cunctis audientibus proclamaret, & protestaretur, neminem debere ultra ejus doctrinæ facere mentionem. Sufficere quod erratum est. De cætero non solùm nihil horum tenendum, vel sequendum, sed ne commemorandum quidem de talibus.]

59. Non sic improvidi plerique, quibus exitialis fuit in præconceptis opinionibus obfirmatio. [Multos didicimus (ait Facundus[1]) eminuisse scientia, & maximam pro hac gloriam consecutos: At ubi humanitus lapsi sunt, homines se cognoscere noluerunt, & simpliciter admoniti, contempserunt cedere veritati. Atque ita ipsis illa gloria scientiæ multùm obfuit ad salutem, quoniam scientia inflat, charitas autem ædificat.] Erat in ea classe Iulianus Celanensis, quem S. Augustinus[2] ostendisse ait, quantum in malis humanis valeat, eò quemquam fuisse progressum, ubi manere non libeat, unde jam redire pudeat. [Sed ô (inquit alloquens illum S. Augustinus) si pax Christi in tuo corde vincat, & bona pœnitentia de mala verecundia palmam ferat!] Hoc dicit, propter gregales, quos alibi[3], sibi ait mutuo timentes, seque invicem eru-

[1] *l. x. c. 2.*
[2] *l. 2. c. 5.*
[3] *Tomo x. fragm. x.*

bescentes, quia grave putant depudere vanitati, ultrò procul fieri à veritate. Itaque meritò idem D. Augustinus [1] Cresconio ingerebat, mutationem prioris judicii enubilata veritate, in laude esse; nec ullam cerni infamiam in ea mutatione: quia *sententiam falsam nunquam tenere, prima laus est, secunda mutare.*

[1] l. 3. cont. lum. c. 3.

60. Propè pudet, post adhibitos ad molliendam duritiem animi veriùs quàm constantiam, Patres quos Christus *Galenus Maximus* (ut cum Pisida [2] dicam) providit, advocare Ethnicum, sapienter omnino in hanc rem, disputantem. Epictetum dico juxta Ethnicos, referente Origene [3], Moralis disciplinæ Magistrum absolutissimum, & veluti alterum ægritudinum quarumvis animæ Æsculapium. Quando non piguit sanctum Chrysostomum [4] in gravissima tractatione de moribus, Epicteti meminisse, ejusque sensu communire sensum suum, age nonnulla ex ejus apud Arrianum [5] dissertatione excerpamus, veluti bellarium aut placentam solidis cibis è sacra penu hactenus petitis, subjungentes, juxta phrasim Clementis Alexandrini [6]. [Nonnulli (inquit Epictetus) cum disputationes tales audierint, quibus nimirum jubeantur esse constantes, opinantur se debere in omnibus quæ

[2] in Cosmop. V. 1359.
[3] lib. 6. contra Celsum.
[4] tom. 13. in Acta.
[5] l. 2. c. 15.
[6] lib. 1. strom.

quæ ſemel decreverint, abſque ceſſione ulla permanere. At inprimis ſanum eſſe oportet quod ſtatuitur. Cenſeo enim robur ac nervos debere eſſe in corpore, ſed ut in ſano & athletico. Quod ſi mihi furioſi vires oſtentaris, & vana gloriatione ſuperbias, ſuadebo ſanè, ô homo, tibi ut medicum quæras. Robur enim illud non eſt, ſed quodammodò virium imbecillitas. Hujuſmodi affectio animos quoque illorum occupat, à quibus diſputatio hæc de conſtantia, non rectè percipitur. Quod ipſum amico etiam cuidam meo accidit, qui nullam ob cauſam inedia mori decreverat. Is cum jam tertium diem abſtinuiſſet cibo, & ego ipſum accedens, quærerem quidnam eveniſſet, reſpondit, ſe inediam decreviſſe. At ego; Quid, inquam, hoc ut faceres tibi perſuaſit? Nam ſi rectè ſtatuiſti, agè aſſentiemur tibi & juvabimus etiam, ut hinc diſcedas: Sin perversè decreviſti, muta ſententiam. Sed manendum eſt in his conſtanter, quæ ſemel ſtatueris. Quid agis bone vir? Non perſiſtendum in omnibus, ſed in his duntaxat quæ convenienter ſunt conſtituta. Si ita animo nunc affectus, pronuncies, noctem eſſe, tibique ita diceres videri, mutares ſcilicet nunquam ſententiam tuam, ſed in ea perſiſteres hanc ob cauſam, quod mutandum

non videatur, ſi quid ſemel ſit conſtitutum? Quid agis bone vir? Nonne omnibus tanquam principium & fundamentum prælocandum, conſideratio decreti, utrum rectè an ſecùs habeat; quo poſito, cætera deinde ſuperſtruere, robur videlicet animi & conſtantiam in ſuſcipiendo cenſes? Quod ſi putridum illud ſit aut ruinoſum, ab ædificatione abſtinendum. Nam quo plura & ponderoſiora impoſueris, tanto ocyùs ſubvertetur ædificium.]

61. Subjicit longiuſculum cum eodem ſuo Biothanato colloquium, cui non alia erat pereundi cauſa, quàm quod ſemel ita decreviſſet. Ei tamen denique, tametſi ægrè, abs ſe perſuaſum, ait Epictetus; non item aliis quibuſdam, in quibus perditam ſibi operam dolet, cum evincere nunquam potuerit, ut aliter ſentirent quàm ſemel in animum induxiſſent. [Quare (inquit) videor mihi, id quod priùs ignorabam, intelligere jam: Quid nimirum ſit quòd vulgo dici ſoleat; Stultum, nec perſuadendo nec tundendo mutari poſſe. Dii prohibeant, ut amicum habeam ſtultum, pertinacem, (videlicet qui mihi illud unum reſpondeat) Nihil efficis, ſic conſtitui. Et mente incitati, conſtitutum aliquid habent: & quo firmiùs aliquid decreverint, eo opus eſt ipſis majore

jore copia ellebori.] Reliqua adversùs hanc furiosi (ut vocat) non sani firmitatem, quæ retrocessionem à semel decretis, tantùm quia decreta sunt, refugit ut probrosam ac sapiente homine indignam, ab ipso Epicteto petat, licet, cui hæc non fuerint satis.

Hunc meracissimæ superbiæ partum, religioni plerumque fuisse exitialem, monstratam memini tractando justam librorum confixionem, cum de confixione ob novitatem sermo esset [1]. Ibi enim & Iudæos in Christum exarsisse quasi pridem constituta convelleret, & Ethnicos non alia magis de causa in sacra nostra succensos esse, quàm quòd novi ritus adversùs receptos à majoribus inducerentur; ex variis Patribus est demonstratum. Sed & Hæreticos S. Avitus [2], inde præsertim monet in errore obfirmari, quod eos pudeat videri sententiam mutasse, aut non inhæsisse majorum sensui, quantumvis discusso nubilo, liquida se veritas ingerat. Par igitur est, filios lucis ab usu eorum qui in tenebris ambulant procul factos, piam de immaculata Virginis Conceptione sententiam, cui nihil opponitur solidum, quodve difficultatem meritò faciat, à qua omne practicè errandi periculum semovet columna & firmamentum veritatis Ecclesia, in tanta

cæte-

[1] *partit. I. atatem 20.*

[2] *Epist. 41.*

cæterorum omnium conſenſione amplexari deinceps, nec logomachiis ad nihil utilibus inſiſtendo, præconceptionibus ſuis inſiſtere. Quid par fuerit, dixi: Quid ſperandum, filia temporis veritas manifeſtabit.

FINIS.

E R R A T A

ſic corrige.

PAg. 5. lin. 18. parentheſis claudatur poſt *affricantem.* pag. 11. lin. 18. *parte* adde prima. p. 21. lin. 1. *ne* lege næ. p. 36. lin. 4. *Sinaſta* lege Sinaita. p. 40. lin. 5. à fine *B. Zovius* lege Bzovius. p. 45. lin. 2. à fine *uſque* lege abſque. p. 47. lin. 13. *Chriſtinorum* lege Chriſtianorum. p. 53. lin. 6. *Ioannes* lege Ioannis. p. 54. lin. 5. à fine *nunc* lege tunc. p. 56. lin. 1. *propugnationes* lege propugnationem. p. 68. lin. 5. à fine *per* lege poſt. p. 76. lin. 5. dele *in.* p. 78. lin. 13. *deſertè* lege diſertè. p. 80. lin. ultima. *Vercelenſis* lege Vercellenſis. p. 84. lin. 14. *&* lege eſt. p. 85. lin. 17. *appoſitam* lege oppoſitam. p. 86. lin. 3. à fine. *grati* lege gratis. p. 87. lin. 11. *volunt* lege nolunt. p. 88. lin. 2. *Panharcha* lege Patriarcha. p. 91. lin. 14. *petitos* lege potitos. p. 107. lin. 8. *Recto* lege Recolo. p. 112. lin. 19. *ſubſtractam* lege ſubſtratam. p. 120. lin. 8. *Mopſuetenus* lege *Mopſueſtenus.*

Reliqua prudens Lector per ſe facilè corriget.

